

Implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs

Vierde meting in het funderend onderwijs

- TUSSENRAPPORT -

Auteurs

Emina van den Berg en Iris van Eijkern (SEO Economisch Onderzoek)

Anja van den Broek (ResearchNed)

Jacob van der Wel (RegioPlan)

Amsterdam, 12 mei 2023

Publicatienr. 21082d

© 2023 RegioPlan, in opdracht van het ministerie van OCW

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van RegioPlan. RegioPlan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

0 Samenvatting	1
0.1 Het NP Onderwijs in het funderend onderwijs	1
0.2 De gemeenten en het NP Onderwijs	4
1 Inleiding	7
1.1 Plaats van de implementatiemonitor in NP Onderwijs	7
1.2 Onderzoeksaanpak	8
1.3 Leeswijzer	10
2 Primair onderwijs	12
2.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen	12
2.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies	16
2.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen	18
2.4 Middelen en duurzame borging van de interventies	22
3 Voortgezet onderwijs	28
3.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen	28
3.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies	32
3.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen	34
3.4 Middelen en duurzame borging van de interventies	38
4 (Voortgezet) speciaal onderwijs	43
4.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen	43
4.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies	46
4.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen	48
4.4 Middelen en duurzame borging van de interventies	52
5 Gemeenten en NP Onderwijs	57
5.1 Planning en uitvoering van het NP Onderwijs	57
5.2 De maatregelen waarvoor gemeenten kiezen	57
5.3 Samenwerking met onderwijs en ander partners	61
5.4 Besteding van de middelen en aanpassing van de plannen	62
5.5 Belemmeringen, tevredenheid en resultaten	63
B1 Responsverantwoording	66
Schoolleiders	66
Gemeenten	66

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Samenvatting

0

0 Samenvatting

0.1 Het NP Onderwijs in het funderend onderwijs

Ook in het schooljaar 2022-2023 ontvangen alle scholen in het funderend onderwijs aanvullende bekostiging vanuit het Nationaal Programma Onderwijs. Door middel van een verdiepende implementatiemonitor wordt sinds schooljaar 2021-2022 de vinger aan de pols gehouden wat scholen met deze aanvullende middelen doen. In de periode februari – maart 2023 is inmiddels de vierde meting gehouden, waarbij schoolleiders en gemeenten via een digitale vragenlijst zijn bevraagd. Alle scholen in het funderend onderwijs en alle gemeenten zijn uitgenodigd om deel te nemen. Dit heeft geresulteerd in een totale (netto) respons van 4.198 schoolleiders (49 procent) en 131 gemeenten (36 procent).

Door middel van de vierde meting is een antwoord verkregen op de onderstaande onderzoeksvragen:

A. Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

1. In hoeverre lukt het om de plannen tot uitvoering te brengen?
2. Welke belemmeringen worden ervaren bij de uitvoering van de interventies?
3. Hoeveel moeite heeft het gekost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de interventies?
4. Ontvangen scholen subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden en in hoeverre heeft dit gevolgen voor de uitvoering van de interventies?
5. Op welke leerlingen wordt bovengemiddeld ingezet met de NP Onderwijs-middelen en hoe tevreden zijn scholen over de resultaten bij deze groepen leerlingen?

B. Monitoren en vaststellen van de effecten van interventies

6. Welke gegevens benutten scholen om de effecten van de interventies op de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen te monitoren?
7. Hoeveel zicht hebben scholen op de effecten van de interventies op de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen?
8. Bij welke drie interventies worden de meest positieve ontwikkelingen op leerlingen ervaren?
9. Bij welke drie interventies worden de minst positieve ontwikkelingen op leerlingen ervaren?

C. Middelen en duurzame borging van interventies

10. Worden de NP Onderwijs-middelen ook aan andere zaken dan de interventies uit de menukaart besteed?
11. Werken scholen aan duurzame borging van de interventies?
12. Verwachten scholen na schooljaar 2022-2023 nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken?
13. Hebben scholen zicht op wat gemeenten doen in het kader van NP Onderwijs, wat merken ze daarvan en hoe tevreden zijn ze daarover?

Hieronder beschrijven we de uitkomsten van de vierde meting.

A. Uitvoering van de plannen en inzet op specifieke doelgroepen

Uitvoering van de plannen

Bij de meerderheid van de scholen is het (zeer) goed gelukt om de plannen die in het kader van het NP Onderwijs zijn gemaakt voor het schooljaar 2022-2023 tot uitvoering te brengen: in het po bij 69 procent van de ondervraagde scholen, in het vo bij 74 procent en in het (v)so bij 70 procent.

In alle drie onderwijssectoren vormen de uitval of fysieke afwezigheid van personeel en/of leerlingen en de werkdruk bij het personeel de twee grootste belemmeringen bij de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs. Twee andere relatief veelgenoemde belemmeringen betreffen onvoldoende tijd en een tekort aan bevoegde leraren. Onvoldoende kennis en/of kunde bij het personeel en onvoldoende financiële middelen blijken bij het merendeel van de scholen helemaal geen of bijna geen belemmering te vormen voor de uitvoering van de interventies (po: ruim 70 procent; vo: ruim 80 procent; (v)so: ruim 80 procent).

In het vo heeft het vinden of vrijmaken van personeel voor de uitvoering van de interventies bij de helft van de scholen (zeer) veel moeite gekost. In het po en (v)so geldt dit voor respectievelijk 43 en 42 procent van de scholen. Ten opzichte van de meting aan het begin van dit schooljaar is dit nagenoeg gelijk gebleven in het po en vo, maar is er een duidelijke daling in het (v)so (van 64 naar 42 procent).

Het overgrote merendeel van de scholen ontvangt geen middelen en/of ondersteuning in het kader van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden, waarmee het kabinet structureel 1 miljard euro per jaar investeert in taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Dat komt doordat scholen of geen subsidieaanvraag hebben gedaan of doordat hun subsidieaanvraag is uitgeloot. De subsidieregeling heeft op macroniveau nauwelijks gevolgen voor de uitvoering van de plannen in het kader van het NP Onderwijs.

Bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

Het merendeel van de scholen in het funderend onderwijs zet met de NP Onderwijs-middelen bovengemiddeld in op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (po: 77 procent; vo: 78 procent; (v)so: 70 procent), gevolgd door leerlingen met een taalachterstand (po: 50 procent; vo: 47 procent; (v)so: 32 procent). In het po hebben schoolleiders daarnaast relatief vaak plannen gericht op de minst presterende leerlingen. In het vo en (v)so zijn leerlingen met een kwetsbare gezondheid een andere relatief veelgenoemde doelgroep waar bovengemiddeld op wordt ingezet met de NP Onderwijs-middelen.

Schoolleiders hebben aangegeven hoe tevreden zij zijn over de resultaten die ze tot nu toe bij deze doelgroepen bereikt hebben. In zowel het po, vo als (v)so zijn de meeste schoolleiders (zeer) tevreden over de resultaten die bereikt zijn bij leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (po: 60 procent; vo: 64 procent; (v)so: 67 procent). Over de bereikte resultaten bij leerlingen met een taalachterstand is ongeveer de helft van de schoolleiders die bovengemiddeld inzetten op deze doelgroep (zeer) tevreden.

B. Monitoren en vaststellen van de effecten van interventies

Monitoren van effecten van de ingezette interventies

Schoolleiders is gevraagd of en hoe zij de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen monitoren. Het overgrote deel van de scholen maakt voor het monitoren van de effecten op leerprestaties gebruik van gegevens uit hun leerlingvolgsysteem (po: 97 procent; vo: 86 procent; (v)so: 80 procent) en/of van uitvraag onder leraren (po: 69 procent; vo: 72 procent; (v)so: 58 procent). Vooral schoolleiders in het po zeggen (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen (po: 68 procent; vo: 41 procent; (v)so: 52 procent).

Voor het monitoren van de effecten op het welbevinden van leerlingen benutten de meeste scholen vragenlijsten onder leerlingen (po: 83 procent; vo: 73 procent; (v)so: 74 procent). Ook wordt hiervoor veelvuldig gebruikgemaakt van uitvraag onder leraren/mentoren (po: 69 procent; vo: 77 procent; (v)so: 73 procent). Vooral in het po en (v)so hebben schoolleiders (zeer) goed zicht op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen (po: 69 procent; vo: 50 procent; (v)so: 67 procent).

Ervaren ontwikkelingen op leerlingen

Met de NP Onderwijs-middelen zetten scholen in het funderend onderwijs veelal in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op taal en leesvaardigheid en rekenen/wiskunde en op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen en hun executieve functies. De meeste positieve ontwikkelingen tot nu toe worden ervaren op het welbevinden van leerlingen als gevolg van de ingezette interventies. In het po en (v)so ervaart circa twee derde van de schoolleiders hierop (zeer) veel positieve ontwikkelingen, in het vo geldt dit voor de helft van de schoolleiders. Schoolleiders in het po zijn relatief positiever over de ontwikkelingen op de leerprestaties van leerlingen op taal, leesvaardigheid en rekenen/wiskunde dan in het vo en (v)so. Over de effecten op de executieve vaardigheden van leerlingen zijn schoolleiders in het po en (v)so ongeveer even positief en positiever dan schoolleiders in het vo.

De top 3 interventies die volgens schoolleiders tot dusver de meeste positieve ontwikkelingen genereren op leerlingen overlapt grotendeels tussen de onderwijssectoren. In het po zijn dat 'Instructie in kleine groepen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen'. In het vo zijn dat 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Klassenverkleining'. In het (v)so gaat het om 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Instructie in kleine groepen'.

Ook bij de top 3 interventies die volgens schoolleiders tot dusver de minst positieve ontwikkelingen genereren op leerlingen is er overlap tussen de onderwijssectoren, maar de overlap is minder groot dan bij de top 3 interventies met de meeste positieve ontwikkelingen. In het po zijn dat 'Ouderbetrokkenheid', 'Technieken voor begrijpend lezen' en 'Eén-op-één-begeleiding'. In het vo zijn dat 'Ouderbetrokkenheid', 'Klassenverkleining' en 'Uitbreiding onderwijs'. En in het (v)so zijn het 'Metacognitie en zelfregulerend leren', 'Cultuureducatie' en een gedeelde derde plek door de interventies 'Eén-op-één-begeleiding', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Ouderbetrokkenheid'.

C. Middelen en duurzame borging van interventies

Ongeveer één op de tien scholen besteedt de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere zaken dan aan de gekozen interventies uit de menukaart (po: 12 procent; vo: 11 procent; (v)so: 13 procent). Hierbij gaat het o.a. om personele investeringen (bekostiging (tijdelijk) extra personeel, bijscholing en professionalisering) en de aanschaf van nieuw materiaal ter verbetering van de leeromgeving.

Borging

Het merendeel van de schoolleiders zegt aan duurzame borging van de interventies te werken (po: 70 procent; vo: 70 procent; (v)so 74 procent). Respectievelijk 8 en 9 procent van de po-scholen en (v)so-scholen is op dit moment niet bezig met duurzame borging, maar is het wel van plan. In het vo ligt dit percentage iets hoger (13 procent). Voor één op de vijf schoolleiders in het po is het momenteel nog onduidelijk of de school aan duurzame borging werkt. In het vo en (v)so geldt dat voor respectievelijk 16 en 17 procent.

In zowel po, vo als (v)so geeft het merendeel van de scholen vorm aan duurzame borging van het NP Onderwijs door enkele interventies (eventueel aangepast) onderdeel te maken van hun reguliere manier van werken (po: 83 procent; vo: 88 procent; (v)so: 86 procent). Daarnaast zorgt (meer dan) 60 procent van de scholen ervoor dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden (po: 65 procent; vo: 60 procent; (v)so: 62 procent). In het po en vo geeft circa 40 procent van de schoolleiders aan dat specifieke thema's blijven terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergadering. In het (v)so komt dit minder vaak voor (27 procent). Respectievelijk 37 en 40 procent van de schoolleiders in het vo en (v)so zegt dat zij de interventies structureel opnemen in de begroting, in het po is dat volgens een kwart van de schoolleiders het geval.

Impact op de werkomstandigheden

In het po en (v)so wordt de impact van het NP Onderwijs op de werkomstandigheden van het team vergelijkbaar ervaren. Het merendeel van de schoolleiders vindt dat het team door het NP Onderwijs meer mogelijkheden heeft voor professionele ontwikkeling (po: 66 procent; (v)so 64 procent). Wat betreft werkdruk is circa de helft van de schoolleiders in het po en (v)so het (helemaal) oneens dat dit door het NP Onderwijs is toegenomen. Ook geeft rond de helft van de po-scholen en (v)so-scholen aan dat teamleden beter kunnen worden ingezet op werk waar zij goed in zijn. Respectievelijk 40 en 37 procent van de schoolleiders in het po en (v)so ervaart een toename in werkplezier.

In het vo ervaart meer dan de helft van de schoolleiders (56 procent) dat het team meer mogelijkheden heeft voor professionele ontwikkeling. 31 procent geeft daarnaast aan dat teamleden beter kunnen worden ingezet op werk waar zij goed in zijn. Wat betreft werkdruk is 45 procent het (helemaal) oneens dat dit door het NP Onderwijs is toegenomen. Een kwart oordeelt daarentegen dat de werkdruk is toegenomen. Meer dan een kwart van de schoolleiders in het vo ziet daarnaast een afname in werkplezier bij het team, tegenover 17 procent dat een toename ziet.

NP Onderwijs-middelen in schooljaar 2023-2024

Het verschilt per onderwijssector of scholen in schooljaar 2023-2024 nog over NP Onderwijs-middelen beschikken. 54 procent van de schoolleiders in het po verwacht na dit schooljaar nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken, in het vo geldt dit voor 78 procent van de schoolleiders en in het (v)so voor 60 procent. 39 procent van de scholen in het po heeft naar schatting nog minder dan 20 procent van de middelen beschikbaar. In het vo is dat 23 procent en in het (v)so 27 procent. Het aandeel scholen dat nog over meer dan 40 procent van de middelen beschikt, is in het po 13 procent, in het vo en (v)so ongeveer een kwart.

De meerderheid van de scholen in het po en (v)so (respectievelijk 58 en 60 procent) is niet van plan om voor de besteding van de NP Onderwijs-middelen in 2023-2024 een nieuwe schoolscan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken. In het vo geldt dit voor 43 procent van de scholen.

NP Onderwijsinzet van gemeenten

Wat betreft de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs hebben schoolleiders in het po en vo hier iets vaker zicht op (respectievelijk 48 en 53 procent) dan schoolleiders in het (v)so (39 procent). Ook geven schoolleiders in het (v)so minder vaak dan schoolleiders in het po en vo aan dat ze iets van de inzet merken en vaker dat ze nauwelijks iets of niets merken van de inzet. Ten slotte zijn schoolleiders in het po en vo tevredener over de inzet van de gemeente dan schoolleiders in het (v)so.

0.2 De gemeenten en het NP Onderwijs

Planvorming en uitvoering van het NP Onderwijs door de gemeenten

Negentig procent van de gemeenten is gestart met de uitvoering van de plannen voor de besteding van de middelen voor het NP Onderwijs of heeft de plannen zelfs al volledig uitgevoerd. Het aantal gemeenten dat de plannen al heeft uitgevoerd, ligt wat hoger dan bij de vorige meting. Als redenen dat ze nog niet zijn gestart met de uitvoering noemen gemeenten dat het meer tijd kost om tot afstemming met het onderwijs te komen of het gebrek aan ambtelijke capaciteit.

De maatregelen waarvoor de gemeenten kiezen

Meer dan negentig procent van de gemeenten kiest voor maatregelen die zijn gericht op zorg en welzijn in de school of tijdens de verlengde leertijd. Ze zetten daarbij vaak in op de inzet van extra schoolmaatschappelijk werk en extra jeugdhulp in de scholen.

Twee derde van de gemeenten kiest voor (bovenschoolse) maatregelen om coronagerelateerde vertragingen bij kinderen in te halen. Ze noemen hierbij vooral activiteiten op het terrein van sport, cultuur en natuur.

Meer dan de helft van de gemeenten zet in op maatregelen die zijn gericht op coronavertragingen die zijn opgelopen in de voorschoolse periode. Gemeenten kiezen daarbij relatief vaak voor extra begeleiding in de groep of voor ondersteuning op specifieke terreinen (bijvoorbeeld taalverwerving, motorische ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling).

De helft van de gemeenten zet de middelen in om de lokale en regionale samenwerking te versterken.

Nagenoeg alle gemeenten hebben plannen ontwikkeld voor het primair onderwijs. Veel gemeenten richten zich bovendien op het voortgezet onderwijs, de voorschoolse educatie en, in iets mindere mate, op het (voortgezet) speciaal onderwijs. De percentages zijn vergelijkbaar met de vorige meting.

De helft van de gemeenten maakt plannen voor specifieke doelgroepen als leerlingen met problemen rond welbevinden. Een iets groter deel van de gemeenten maakt zich zorgen over specifieke groepen leerlingen. Hierbij gaat het met name om leerlingen met een kwetsbare psychische gezondheid en leerlingen met een taalachterstand.

Alles overziend zien we dat gemeenten zich vooral concentreren op het welbevinden van de jongeren in de gemeenten en in iets mindere mate op achterstanden op het terrein van taal, motorische en sociaal-emotioneel ontwikkeling.

Samenwerking met besturen, scholen en andere partijen

Negentig procent van de gemeenten werkt samen met het onderwijs in het kader van het NP Onderwijs. Het merendeel van de gemeenten is tevreden over deze samenwerking. Gemeenten die ontevreden zijn over de samenwerking denken dat er meer uit te halen is dan in de praktijk gebeurt.

Bijna alle gemeenten werken bij de uitvoering van de plannen samen met andere partijen. Ze noemen daarbij vooral buitenschoolse opvang, jongerenwerk, maatschappelijke partners (sport, cultuur, scouting et cetera), bibliotheken en jeugdgezondheidszorg. Doorgaans zijn gemeenten tevreden over deze samenwerking.

Besteding van de middelen en eventuele aanpassing van de plannen

Gemiddeld verwachten gemeenten dat ze in 2023 ruim de helft van het budget voor NP Onderwijs zullen besteden.

Ongeveer een kwart van de gemeenten denkt de plannen de komende periode nog aan te passen. De reden daarvoor is voornamelijk dat ze tot nieuwe inzichten zijn gekomen over de behoeftes die er binnen hun gemeente zijn. Deze gemeenten willen (nog) meer doen om het welbevinden van de jongeren te bevorderen.

Belemmeringen, tevredenheid en resultaten

Ruim een derde van de gemeenten ervaart belemmeringen bij de uitvoering van haar plannen. Meestal zijn deze personeelsgerelateerd (bij de uitvoerders of de gemeente zelf).

Negentig procent van de gemeenten is tevreden over de wijze waarop de gemeente invulling heeft gegeven aan het NP Onderwijs. De helft van de gemeenten ziet ook al resultaten van de maatregelen. Deze resultaten zijn meestal kwalitatief vastgesteld: in gesprekken met betrokkenen (professionals, ouders en jongeren). Voorbeelden van resultaten zijn de wijze waarop de extra zorg aan de leerlingen is ingevuld (laagdrempelig en gericht op preventie), de participatie aan sport-, cultuur- en natuuractiviteiten en de mate waarin scholen gebruikmaken van ondersteuningsprogramma's die de gemeenten hun aanbiedt.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inleiding

1

1 Inleiding

1.1 Plaats van de implementatiemonitor in NP Onderwijs

Via het Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs) is € 5,8 miljard voor het funderend onderwijs beschikbaar gesteld om de door corona veroorzaakte leervertragingen in te halen en te werken aan het welbevinden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.¹ Ook gemeenten ontvangen extra middelen in het kader van het NP Onderwijs. Het budget dat gemeenten ontvangen is bedoeld om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. In februari 2022 heeft minister Wiersma besloten om de periode waarin scholen en gemeenten het budget uit NP Onderwijs mogen inzetten te verlengen tot en met het schooljaar 2024-2025.² Om de doelen van het NP Onderwijs te monitoren en evalueren, wordt van scholen en gemeenten gevraagd inzicht te geven in wat zij met deze middelen doen en wat zij daarmee (hopen te) bereiken. Dit gebeurt op verschillende momenten in de tijd en via verschillende instrumenten.

De monitoring en evaluatie van het NP Onderwijs bestaat uit drie hoofdonderdelen:

1. Een implementatiemonitor: hoe verloopt de uitvoering van het NP Onderwijs bij scholen en gemeenten?
2. Een resultaatmonitor: welke meetbare resultaten worden behaald?
3. Een effectmeting: quasi-experimenteel effectonderzoek naar 13 kansrijke interventies.

De implementatie- en de resultaatmonitor zijn bedoeld als input voor scholen en om de Tweede Kamer gedurende het verloop van het programma te informeren en om zo nodig tussentijds te kunnen bijsturen. Beide onderdelen lopen grotendeels parallel aan elkaar over tijd en zijn niet altijd strikt van elkaar te onderscheiden. Dit houdt in dat beschikbare informatie over de voortgang en resultaten voor beide onderdelen bruikbaar zal zijn. De voorbereidingen voor de effectmeting zijn op 28 september jl. van start gegaan. In schooljaar 2023-2024 worden de interventies geïmplementeerd in het onderwijs en wordt de effectmeting uitgevoerd.

In de voorliggende tussenrapportage beschrijven we de bevindingen uit de vierde meting van de verdiepende *implementatiemonitor*. Deze monitor wordt uitgevoerd door RegioPlan, ResearchNed en SEO Economisch Onderzoek. Aan de start van schooljaar 2022-2023 voerden zij de derde meting³ uit en begin kalenderjaar 2022 de tweede meting⁴. Het eerste deelonderzoek is aan de start van het schooljaar 2021-2022 uitgevoerd door ResearchNed.⁵

De hoofdvraag van de verdiepende implementatiemonitor luidt:

Hoe verloopt de uitvoering van het NP Onderwijs bij scholen en gemeenten?

Het verdiepende implementatieonderzoek bestaat uit een aantal enquêtes en kwalitatieve verdiepingen onder scholen in het funderend onderwijs en gemeenten en heeft tot doel na te gaan wat de stand van zaken is met betrekking tot de vormgeving en de uitvoering van de interventies, welke partijen hierbij betrokken zijn, wat wel en niet goed gaat en wat (volgens het oordeel van betrokkenen) de resultaten zijn van het programma. Dit rapport bevat de resultaten van de vierde (tussentijdse) meting. In deze meting staan de volgende deelvragen centraal:

Scholen

A. Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

1. In hoeverre lukt het om de plannen tot uitvoering te brengen?
2. Welke belemmeringen worden ervaren bij de uitvoering van de interventies?

¹ Het betreft hier alle scholen voor basisonderwijs (bao), speciaal basisonderwijs (sba), (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)(so) en voortgezet onderwijs (vo).

² Scholen krijgen door de verlenging van de looptijd de ruimte om het programma over een langere periode uit te smeren, maar zijn daartoe niet verplicht.

³ Berg, E. van den, I. van Eijkern, A. van den Broek & J. van der Wel (2023). *Implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs. Derde deelonderzoek funderend onderwijs*. Amsterdam: RegioPlan (i.s.m. SEO Economisch Onderzoek en ResearchNed).

⁴ Berg, E. van den, I. van Eijkern, A. van den Broek & J. van der Wel (2022). *Implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs. Tweede deelonderzoek funderend onderwijs*. Amsterdam: RegioPlan (i.s.m. SEO Economisch Onderzoek en ResearchNed).

⁵ Cuppen, J., A. van den Broek & A. Muja (2021). *Eerste deelonderzoek implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs. Resultaten inventariserende vragenlijst funderend onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed.

3. Hoeveel moeite heeft het gekost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de interventies?
4. Ontvangen scholen subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden en in hoeverre heeft dit gevolgen voor de uitvoering van de interventies?
5. Op welke leerlingen wordt bovengemiddeld ingezet met de NP Onderwijs-middelen en hoe tevreden zijn scholen over de resultaten bij deze groepen leerlingen?

B. Monitoren en vaststellen van de effecten van interventies

6. Welke gegevens benutten scholen om de effecten van de interventies op de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen te monitoren?
7. Hoeveel zicht hebben scholen op de effecten van de interventies op de leerprestaties en het welbevinden van leerlingen?
8. Bij welke drie interventies worden de meest positieve ontwikkelingen op leerlingen ervaren?
9. Bij welke drie interventies worden de minst positieve ontwikkelingen op leerlingen ervaren?

C. Middelen en duurzame borging van interventies

10. Worden de NP Onderwijs-middelen ook aan andere zaken dan de interventies uit de menukaart besteed?
11. Werken scholen aan duurzame borging van de interventies?
12. Verwachten scholen na schooljaar 2022-2023 nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken?
13. Hebben scholen zicht op wat gemeenten doen in het kader van NP Onderwijs, wat merken ze daarvan en hoe tevreden zijn ze daarover?

Gemeenten

In de vragenlijst onder gemeenten zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

1. Terugblik op de planvorming en uitvoering van het NP Onderwijs
2. De maatregelen waarvoor de gemeenten kiezen
3. Samenwerking met besturen, scholen en andere partijen
4. Besteding van de middelen en eventuele aanpassing van de plannen
5. Belemmeringen, tevredenheid en resultaten

1.2 Onderzoeksaanpak

Digitale vragenlijst onder schoolleiders en gemeenten

Deze derde meting binnen de verdiepende implementatiemonitor bouwt voort op de eerste meting onder schoolleiders in het funderend onderwijs afgenomen in september 2021 en de tweede meting onder schoolleiders, onderwijspersoneel, gemeenten en schoolbesturen afgenomen in januari-februari 2022. Voor de eerste meting zijn alle scholen in het funderend onderwijs benaderd, waarvan in totaal 56 procent meedeed. Voor de tweede meting zijn alleen de scholen benaderd die hadden deelgenomen aan de eerste vragenlijst, alsook alle schoolbesturen en alle gemeenten. Voor de huidige derde meting – afgenomen in september-oktober 2022 – zijn wederom alle scholen benaderd, alsook alle gemeenten. **Table 1.1** geeft een overzicht van de verschillende metingen binnen de implementatiemonitor.

Tabel 1.1   **Overzicht van de verschillende metingen van de Implementatiemonitor**

	Eerste meting	Tweede meting	Derde meting	Vierde meting
Periode	Start schooljaar 2021-2022 (aug-sept 2021)	Start kalenderjaar 2022 (jan-feb 2022)	Start schooljaar 2022-2023 (sept-okt 2023)	Midden school- jaar 2022-2023 (feb-mrt 2023)
Bereik scholen	Alle scholen; n=7.896	Responderende scholen op eerste meting; n=4.404	Alle scholen; n=8.697	Alle scholen; n=8.511
Doelgroep(en)	Schoolleiders	Schoolleiders; onderwijspersoneel; gemeenten; schoolbesturen	Schoolleiders; onderwijspersoneel; gemeenten	Schoolleiders en gemeenten
Respons schoolleiders	56%; n=4.428	59%; n=2.589	46%; n=4.024	49%; n=4.198
Respons onderwijs- personeel	-	n=1.857	n=6.896	-
Respons gemeenten	-	43%; n=148	41%; n=140	36%, n=131
Respons besturen	-	36%; n=265	-	-

Benadering van schoolleiders

Voor de benadering van de scholen is gebruikgemaakt van de vestigingsinformatie die is gedownload op 18 januari 2023 via DUO open onderwijsdata.⁶ Aan de gemeentecodes van deze scholen zijn CBS-regio-indelingen toegevoegd (o.a. landsdeel, stedelijkheid); aan de vestigingscodes zijn de CBS-achterstandsscores⁷ toegevoegd (zonder drempel). Van de achterstandsscores (zonder drempel) zijn kwintielen per onderwijssector berekend door de totale populatie scholen precies in vijf gelijke delen (van 20% van de populatie) op te splitsen. Alle schoolvestigingen voor basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs zijn in februari 2023 per e-mail uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Vanwege de voorjaarsvakantie zijn de uitnodigingen gefaseerd per regio verstuurd. Alle schoolleiders ontvingen vier keer (wekelijks) een reminder per e-mail. Naast directe benadering door de onderzoekers zijn schoolleiders ook via diverse nieuwsbrieven opgeroepen om deel te nemen aan de vierde meting van de implementatiemonitor. De enquêteresultaten waarover in deze rapportage is gerapporteerd zijn verkregen tussen 16 februari en 23 maart 2023.

Benadering van gemeenten

Voor de benadering van de gemeenten is gebruikgemaakt van het gemeentebestand op Overheid.nl.⁸ Aan dit bestand zijn de e-mailadressen en gegevens uit de NP Onderwijstool voor gemeenten¹⁰ toegevoegd. Vervolgens zijn recente gemeentefusies verwerkt (CBS, stand van zaken per 1 januari 2023).

Op 16 februari 2023 zijn alle 342 gemeenten in Nederland per e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan de enquête over de inzet van de middelen uit het NP Onderwijs. De vragenlijst kon tot en met 3 april 2023 worden ingevuld. Om een goede respons te halen, hebben we de gemeenten tweemaal een herinnering gestuurd. De laatste herinnering was specifiek gericht op gemeenten in de regio's West (Utrecht,

⁶ https://duo.nl/open_onderwijsdata/primair-onderwijs/ en https://duo.nl/open_onderwijsdata/voortgezet-onderwijs/

⁷ Deze achterstandsscores zijn gedownload via de CBS-website (<https://www.cbs.nl/-/media/excel/2022/26/achterstandsscores-scholen-2022.xlsx> en <https://www.cbs.nl/-/media/excel/2022/14/achterstandsscores-scholen-vo-2021.xlsx>) en betreffen de scores per 1-10-2022 (po) en 1-10-2021 (vo). Er is zowel gebruikgemaakt van ongecorrigeerde scores (zonder drempel) als van gecorrigeerde scores (achterstandsscore gedeeld door het leerlingaantal). Op basis van beide indicatoren (met en zonder correctie) zijn kwintielen berekend door binnen primair onderwijs en voortgezet onderwijs de verdeling op te delen in vijf gelijke delen. De scholen waarvan geen informatie bekend was, zijn in een aparte categorie ingedeeld.

⁸ <https://organisaties.overheid.nl/Gemeenten/>

⁹ Tijdens de tweede meting (begin 2022) hebben we van een deel van de gemeenten actuele e-mailadressen ontvangen. Deze mailadressen zijn in het panel aangepast.

¹⁰ Het gaat om de achterstandsscore en het bedrag dat de gemeente uit NP Onderwijs ontvangt.

Noord- en Zuid-Holland) en Noord (Drenthe, Friesland en Groningen) waar de respons in eerste instantie wat achterbleef. De respons in die regio's is hierdoor bijgetrokken.

Responsverantwoording en dataverwerking scholen

In totaal vulden 4.854 schoolleiders de vragenlijst in. Dit komt overeen met een respons van 57 procent. Van 656 scholen kon de informatie niet worden verwerkt omdat een te klein deel van de vragenlijst was ingevuld (onvolledige respons). **Tabel 1.2** toont de valide responsaantallen en -percentages. De totale valide (verwerkte) respons bedraagt 49 procent.

Tabel 1.2 Responspercentages vragenlijst NP Onderwijs, vierde meting naar sector

	Bruto respons		Netto respons		Populatie
	Totale respons	Responspercentage	Verwerkte respons	Responspercentage	
PO	3.433	53%	3.009	47%	6.430
VO	1.048	70%	883	59%	1.495
(V)SO	373	64%	306	52%	586
Totaal	4.854	57%	4.198	49%	8.511

Een nadere verantwoording van de respons en de representativiteit van de respons is weergegeven in Bijlage 1.

Responsverantwoording en dataverwerking gemeenten

De vragenlijst is in totaal door 131 gemeenten ingevuld. De respons komt daarmee op 36 procent. Om te bepalen hoe representatief de respons is, hebben we gekeken naar de vertegenwoordiging van de respons op gemeentegrootte, achterstandscore en regio (Noord, Oost, West en Zuid). Op geen van deze kenmerken week de respons significant af van de gehele populatie. In de analyse hebben we daarom, net als bij de vorige metingen, geen weging toegepast.

1.3 Leeswijzer

Het voorliggende rapport bevat in separate hoofdstukken allereerst de resultaten van het primair onderwijs (**hoofdstuk 2**), het voortgezet onderwijs (**hoofdstuk 3**) en het (voortgezet) speciaal onderwijs (**hoofdstuk 4**). In deze eerste drie hoofdstukken wordt achtereenvolgend ingegaan op de uitvoering van de plannen en de inzet op specifieke doelgroepen, het monitoren en vaststellen van de effecten van interventies, en de middelen en duurzame borging van interventies. **Hoofdstuk 5** beschrijft de bevindingen van het NP Onderwijs bij gemeenten. De bijlage bevat enkele aanvullende responstabellen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Primair onderwijs

2

2 Primair onderwijs

In schooljaar 2022-2023 is tweemaal een enquête uitgezet onder alle scholen in het primair onderwijs (po).¹¹ Het doel van deze enquêtes is zicht te krijgen op wat scholen doen met de aanvullende middelen die ze ontvangen in het kader van het NP Onderwijs. Voor dit hoofdstuk is gebruikgemaakt van informatie verzameld via vragenlijsten onder schoolleiders ongeveer halverwege het schooljaar (februari-maart). In totaal hebben 3.009 schoolleiders de vragenlijst ingevuld (47 procent van het totaal). Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met eerdere metingen van de implementatiemonitor onder schoolleiders in het po.

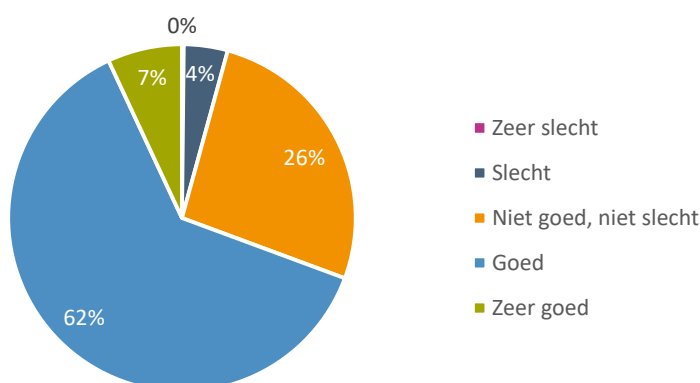
2.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

Realisatie van de plannen en ervaren knelpunten

Het merendeel van de schoolleiders (69 procent) vindt dat het tot nu toe (zeer) goed lukt om de plannen die zijn gemaakt voor het huidige schooljaar daadwerkelijk tot uitvoering te brengen (Figuur 2.1). Dit percentage is hoger dan bij de tweede en derde meting van de implementatiemonitor (respectievelijk 52 en 64 procent).

Onderzocht is of de mening van schoolleiders over de realisatie van de plannen in schooljaar 2022-2023 verschilt gegeven de achterstandsscore van hun school, de stedelijkheid van de gemeente en het landsdeel waarin ze zijn gevestigd. Er zijn geen statistisch significante verschillen gevonden.

Figuur 2.1 In hoeverre lukt het tot nu toe om de plannen die zijn gemaakt voor het schooljaar 2022-2023 daadwerkelijk tot uitvoering te brengen? (n=3.009)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Aan schoolleiders is gevraagd welke belemmeringen zij ervaren bij het tot uitvoering brengen van de interventies (Figuur 2.2). 69 procent¹² van de schoolleiders ervaart knelpunten die betrekking hebben op de uitval of fysieke afwezigheid van personeel en/of leerlingen. 42 procent ziet dit zelfs als een behoorlijke of zeer grote belemmering. Daarnaast geven relatief veel schoolleiders aan dat hun school te maken heeft met werkdruk bij het personeel (67 procent) en/of een tekort aan bevoegde leraren (59 procent). Bij een derde van de scholen (36 procent) zijn dit behoorlijke of zeer grote belemmeringen. Net iets meer dan de helft van de schoolleiders (55 procent) ervaart onvoldoende tijd als een belemmering voor de uitvoering van de interventies. 426 schoolleiders geven (ook) aan 'andere knelpunten' te ervaren. In de open antwoorden, is voor de helft van de schoolleiders zichtbaar dat zij zich ernstige zorgen maken over de lerarentekorten. Ziekte en gebrek aan financiën zijn hierbij de grootste oorzaken. Veel schoolleiders geven aan dat hierdoor de werkdruk stijgt. Enkele scholen geven daarentegen ook aan dat het lerarentekort juist de oorzaak is van ziekte. Daarnaast betreuren enkele schoolleiders het feit dat zij

¹¹ Het primair onderwijs omvat scholen voor basisonderwijs en scholen voor speciaal basisonderwijs.

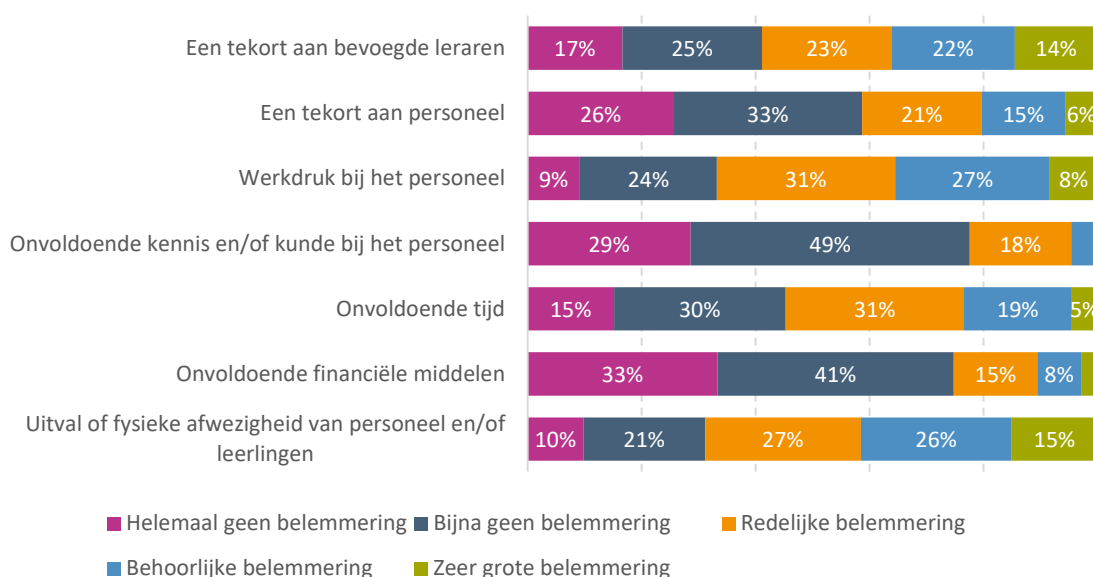
¹² Dit percentage betreft het totaal van de categorieën 'redelijke belemmering', 'behoorlijke belemmering' en 'zeer grote belemmering'.

niet de plannen hebben kunnen doorvoeren die zij voor ogen hadden, met het oog op personeelstekorten. Deze scholen hebben hun NP Onderwijs-gelden en NP Onderwijs-leerkrachten in moeten zetten voor het invallen en vervangen van uitgevallen docenten, zodat kinderen niet naar huis gestuurd hoefden te worden. Ook de niet-structurele aard van de NP Onderwijs-gelden wordt door meerdere scholen benoemd als een knelpunt. Een even groot aantal schoolleiders maakt zich om een van deze redenen zorgen over het wegvallen van deze gelden.

Onvoldoende kennis en/of kunde bij het personeel en onvoldoende financiële middelen blijken bij ruim 70 procent van de scholen helemaal geen of bijna geen belemmering te vormen voor de uitvoering van de interventies.

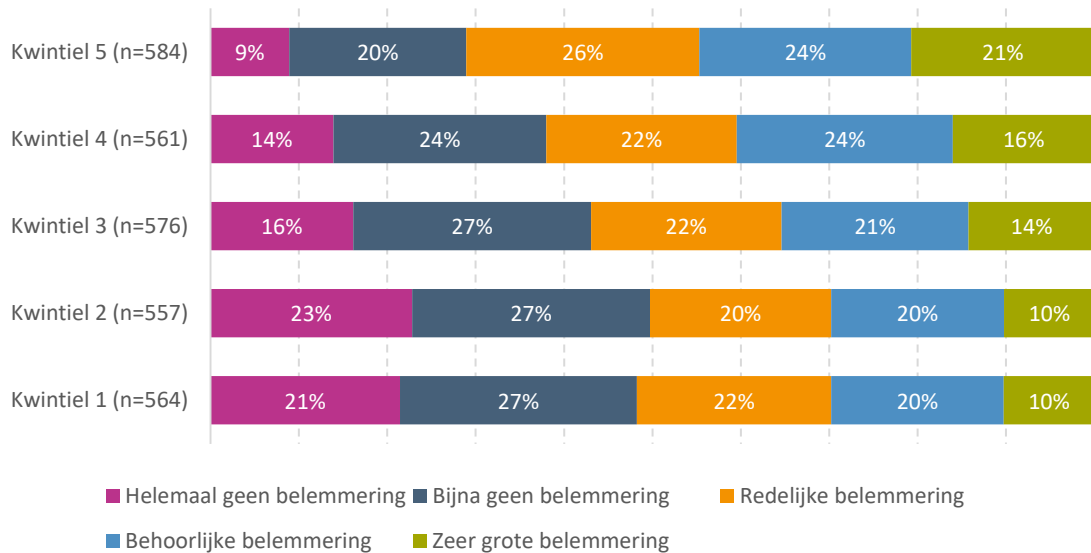
Figuur 2.2 In hoeverre zijn onderstaande punten momenteel een belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs? (n=3.009)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Aanvullend is onderzocht of de mate waarin een tekort aan bevoegde leraren wordt ervaren als belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs, verschilt gegeven de achterstandsscore van scholen. Dit blijkt inderdaad het geval (Figuur 2.3). Hoe hoger de achterstandsscore van een school, hoe groter de kans dat dat het lerarentekort een belemmering vormt.

Figuur 2.3 De mate waarin een tekort aan bevoegde leraren een belemmering vormt voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs

Bron: vragenlijst schoolleiders

Inzet van personeel en invloed subsidie basisvaardigheden

43 procent van de po-scholen heeft het (zeer) veel moeite gekost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de interventies. In vergelijking met de tweede meting van de implementatiemonitor halverwege schooljaar 2021-2022 is dit percentage nagenoeg gelijk gebleven (was toen 43 procent).

Ook is in de huidige meting aan schoolleiders gevraagd of zij middelen en/of ondersteuning ontvangen in het kader van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden, waarmee het kabinet structureel 1 miljard euro per jaar investeert in taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Hieruit blijkt dat 42 procent van de schoolleiders geen subsidieaanvraag heeft gedaan en bijna de helft (49 procent) is uitgeloot na het indienen van een subsidieaanvraag. Acht procent van de po-scholen ontvangt de basissubsidie en één procent ontvangt zowel de basissubsidie als ondersteuning van een basisteam.

Vervolgens is aan schoolleiders die de basissubsidie ontvangen, gevraagd of de subsidie gevolgen heeft voor de uitvoering van de plannen in het kader van het NP Onderwijs (Tabel 2.1). Ongeveer de helft van de desbetreffende schoolleiders (46 procent) geeft aan dat de subsidie geen gevolgen heeft voor de uitvoering van hun plannen in het kader van NP Onderwijs. Respectievelijk zestien en twaalf procent van de scholen met een basissubsidie gaat hun behoeftes opnieuw inventariseren en de interventies herzien. Tien procent van de schoolleiders gaan de interventies sneller uitvoeren, terwijl tien procent aangeeft dat zij de interventies minder snel gaan uitvoeren. Voor veertig scholen met een basissubsidie heeft de subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden ook andere gevolgen. De schoolleiders die aangeven dat de subsidie op een andere manier gevolgen heeft gehad voor de uitvoering van hun plannen, zeggen met name de interventies/plannen te willen uitbreiden of te intensiveren. Een ander aanzienlijk deel van de schoolleiders geeft aan dat de interventies worden geïntegreerd met andere regelingen.

Tabel 2.1 Heeft de subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden gevolgen voor de uitvoering van jullie plannen in het kader van het NP Onderwijs? (n=271)

	Aantal	Percentage
Nee	126	46%
Ja, we gaan onze behoeftes opnieuw inventariseren	44	16%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs herzien	33	12%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs sneller uitvoeren	26	10%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs minder snel uitvoeren	26	10%
Anders	40	15%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Inzet op specifieke doelgroepen

Het merendeel van de po-scholen (77 procent) heeft plannen gericht op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (Tabel 2.2). Ook leerlingen met een taalachterstand en de minst presterende leerlingen zijn doelgroepen waar veel scholen bovengemiddeld op inzetten. Dertien procent van de scholen zet de middelen van het NP Onderwijs in op andere doelgroepen binnen hun school. Hierbij gaat het onder andere om leerlingen met een sociaalemotionele achterstand (in de breedste zin van het woord), een prestatieachterstand of een achterstand veroorzaakt door de schoolsluiting tijdens COVID-19. Scholen hebben ook relatief vaak aangegeven de middelen in te hebben gezet ten behoeve van alle leerlingen, in de meeste gevallen door middel van klassenverkleining of het aannemen van een extra docent. Daarnaast zijn de middelen vaak ingezet voor bepaalde klassen. De motieven voor de keuze voor deze specifieke klassen door scholen laat geen eenduidig beeld zien.

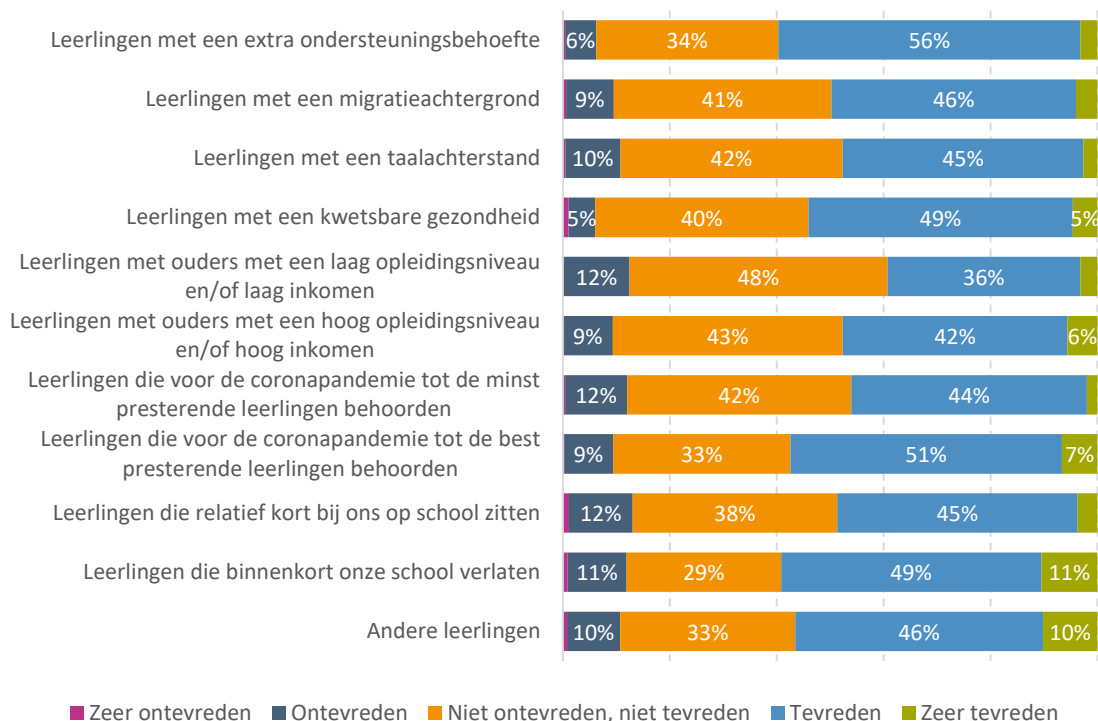
Tabel 2.2 Op welke leerlingen zet u dit schooljaar bovengemiddeld in met de NP Onderwijs-middelen? (n=3.009)

	Aantal	Percentage
Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte	2.319	77%
Leerlingen met een taalachterstand	1.505	50%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de minst presterende leerlingen behoorden	973	32%
Leerlingen met een migratieachtergrond	673	22%
Leerlingen die relatief kort bij ons op school zitten	620	21%
Leerlingen die binnenkort onze school verlaten	571	19%
Leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau en/of laag inkomen	499	17%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de best presterende leerlingen behoorden	479	16%
Leerlingen met een kwetsbare gezondheid	281	9%
Leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen	107	4%
Andere doelgroepen binnen de school	382	13%
Geen van bovenstaande groepen	423	14%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Schoolleiders hebben vervolgens aangegeven hoe tevreden ze zijn over de resultaten die ze bij de doelgroepen bereikt hebben (Figuur 2.4). Respectievelijk zestig en 59 procent van de schoolleiders is (zeer) tevreden over de resultaten die ze bereikt hebben bij leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en leerlingen die binnenkort de school verlaten. Over de resultaten die ze bereikt hebben bij de best presterende leerlingen en leerlingen met een kwetsbare gezondheid is daarnaast respectievelijk 57 en 54 procent (zeer) tevreden. Dertien procent van de scholen geeft aan dat ze (zeer) ontevreden zijn over de resultaten die tot nu toe bereikt zijn bij leerlingen die relatief kort op de school zitten.

Figuur 2.4 Hoe tevreden bent u over de resultaten die u bij de volgende groepen leerlingen tot nu toe bereikt heeft? (n=2.586)

Bron: vragenlijst schoolleiders

2.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies

Schoolleiders hebben aangegeven of en hoe zij de effecten van de ingezette interventies monitoren. Eerst zijn schoolleiders gevraagd naar de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen, vervolgens naar de effecten op het welbevinden van leerlingen.

Leerprestaties van leerlingen

Om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren, benutten nagenoeg alle po-scholen gegevens uit hun leerlingvolgsysteem (97 procent) (Tabel 2.3). Een groot deel van de scholen maakt ook gebruik van een uitvraag onder leraren (69 procent), gesprekken met leerlingen en/of hun ouders (63 procent) en leerlingresultaten op proefwerken of andere toetsen (59 procent). Het minst wordt gebruikgemaakt van de (tweejaarlijkse) NCO leergroei schoolrapportages (22 procent) en leerlingenquêtes (26 procent) voor het vaststellen van effecten op leerprestaties van leerlingen. Negen schoolleiders geven aan de effecten op leerprestaties niet te monitoren en één procent van de schoolleiders geeft aan niet in te zetten op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen met de interventies in het kader van NP Onderwijs.

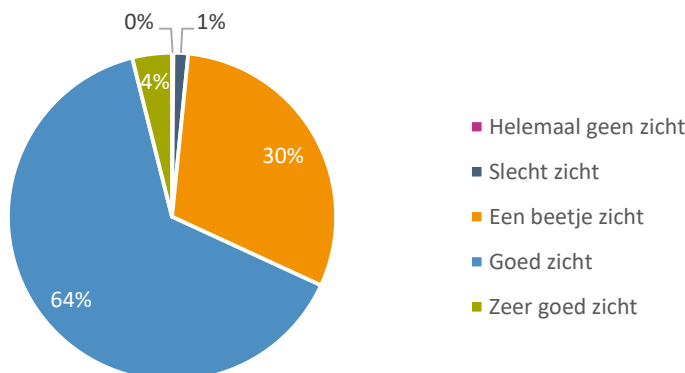
Tabel 2.3 Welke gegevens benut u om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren? (n=3.009)

	Aantal	Percentage
Gegevens uit ons leerlingvolgsysteem	2.909	97%
Uitvraag onder leraren	2.081	69%
Gesprekken met leerlingen en/of hun ouders	1.896	63%
Leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen	1.767	59%
Uitvraag onder uitvoerders van de interventies	1.105	37%
Leerlingadministratiesysteem	1.060	35%
Leerlingenquêtes	780	26%
De (tweejaarlijkse) NCO leergroei schoolrapportages	661	22%
Anders ¹³	129	4%
De effecten op leerprestaties worden niet gemonitord	9	0%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen	41	1%

Bron: vragenlijst schoolleiders

68 procent van de schoolleiders die de effecten op leerprestaties monitoren, geeft aan (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen (Figuur 2.5). Dertig procent van de po-scholen heeft een beetje zicht en één procent heeft slecht zicht.¹⁴

Figuur 2.5 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen? (n=2.968)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Welbevinden van leerlingen

Om de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen te monitoren, maakt 83 procent van de po-scholen gebruik van vragenlijsten onder leerlingen (Tabel 2.4). Daarnaast maakt 69 procent van de scholen (ook) gebruik van uitvraag onder leraren/mentoren. Het minst wordt gebruikgemaakt van uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies (25 procent). Twaalf procent van de scholen benutten andere gegevens om het welbevinden van leerlingen te monitoren. Bij de open antwoorden ('Anders') is te zien dat de helft van de scholen die het effect op welbevinden op een andere manier meten, dit doen aan de hand van gesprekken en evaluaties met betrokken partijen, zoals leerlingen(raad), ouders en docenten. Een iets kleiner, maar nog steeds aanzienlijk deel, maakt gebruik van

¹³ Basisscholen die de effecten op een andere manier meten, doen dit met name aan de hand van informele meetinstrumenten, zoals gesprekken en evaluaties. Deze gesprekken en evaluaties vinden plaats met leerlingen, schoolpersoneel, ouders, en externe partners. Daarnaast gebruikt een deel van de scholen tools en modules om de leerprestaties te meten.

¹⁴ Basisscholen laten weten dat zij met name lastig de causaliteit tussen de interventies en de effecten op leerprestaties aan kunnen tonen, omdat deze effecten mede bepaald worden door externe factoren of andere maatregelen. Zij vinden het dus lastig vast te stellen of de interventie daadwerkelijk als enige verantwoordelijk is voor het effect. Ook hebben enkele basisscholen hun interventies niet kunnen starten door lerarenuitval, waardoor zij hun NP Onderwijs-gelden in hebben moeten zetten om invallers te regelen. Een klein aantal scholen geeft aan nog geen effecten te kunnen vaststellen, omdat het daar nog te vroeg voor is.

vragenlijsten, monitors of andere tools om welbevinden bij hun leerlingen te meten. Een klein gedeelte van de scholen maakt gebruik van meerdere manieren om het welbevinden te meten.

Respectievelijk één en vijf procent van de schoolleiders geeft aan dat ze de effecten op het welbevinden van leerlingen niet monitoren en niet inzetten op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen met de interventies in het kader van het NP Onderwijs.

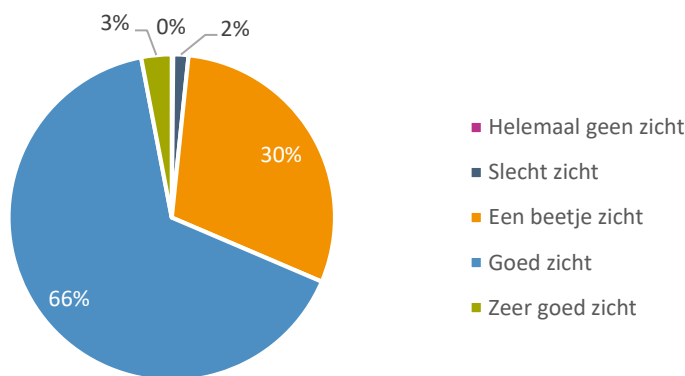
Tabel 2.4 Op welke wijze worden op uw school de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen gemonitord? (n=3.009)

	Aantal	Percentage
Vragenlijst(en) onder leerlingen	2.507	83%
Uitvraag onder leraren/mentoren	2.073	69%
Uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies	744	25%
Anders	370	12%
De effecten op welbevinden worden niet gemonitord	33	1%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen	155	5%

Bron: vragenlijst schoolleiders

69 procent van de schoolleiders die de effecten op het welbevinden van leerlingen monitoren, geeft aan (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen (Figuur 2.6). Dertig procent van de po-scholen heeft een beetje zicht en twee procent heeft slecht zicht.¹⁵

Figuur 2.6 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen? (n=2.854)

Bron: vragenlijst schoolleiders

2.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen

Ervaren ontwikkelingen op leerlingen

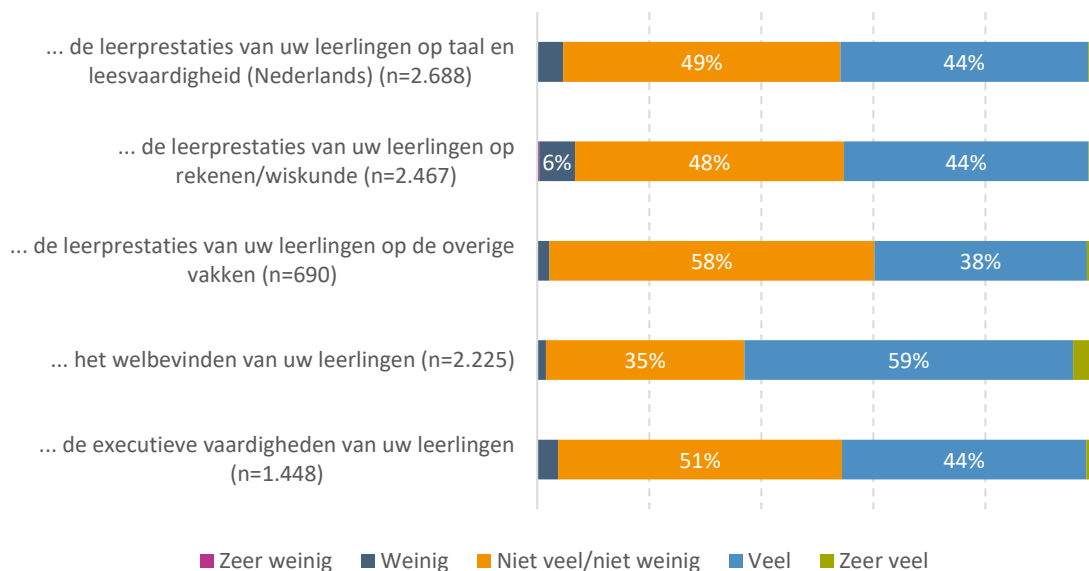
Het overgrote deel van de schoolleiders in het po zet met de NP Onderwijs-middelen in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op taal en leesvaardigheid, op de leerprestaties van leerlingen op rekenen/wiskunde en op het welbevinden van leerlingen (respectievelijk 89, 82 en 74 procent). Bijna de helft van de schoolleiders (48 procent) zet (ook) in op het verbeteren van de executieve vaardigheden van leerlingen. Op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op overige vakken zet ongeveer een kwart van de po-scholen in (23 procent).

¹⁵ Een verklaring voor het gebrek aan zicht op de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen is volgens scholen een causaliteitsprobleem. De meeste scholen geven aan dat dit effect niet een-op-een te meten is en dat andere een even grote rol spelen bij leerlingen. Een klein deel van de scholen laat weten hier geen zicht op te hebben, omdat zij met de NP Onderwijs-middelen niet ingezet hebben op welbevinden, maar op andere zaken en om deze reden effecten op welbevinden niet monitoren.

Schoolleiders hebben vervolgens voor bovenstaande aspecten bij leerlingen waar zij op inzetten, aangegeven in hoeverre zij daarop positieve effecten ervaren als gevolg van de ingezette interventies (Figuur 2.7). Circa twee derde van de schoolleiders die met het NP Onderwijs inzetten op het welbevinden van leerlingen, ervaart daarop (zeer) veel positieve ontwikkelingen als gevolg van de interventies. Bij scholen die inzetten op taal, leesvaardigheid en rekenen/wiskunde en op de executieve vaardigheden van leerlingen, ervaart iets minder dan de helft van de schoolleiders (zeer) veel positieve effecten.

De ervaren effecten op het welbevinden en de leerprestaties van leerlingen op taal en rekenen komen grotendeels overeen met de resultaten van de tweede en derde meting van de implementatiemonitor. Over de effecten op de executieve vaardigheden en de leerprestaties op overige vakken zijn schoolleiders in de huidige meting iets positiever dan in de voorgaande twee metingen.

Figuur 2.7 In hoeverre ervaart u positieve ontwikkelingen als gevolg van de ingezette interventies op ...?

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de meest positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

In Tabel 2.5 is de top 3 weergegeven van de meest genoemde interventies waarbij schoolleiders tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen. De top 3 interventies zijn: 'Instructie in kleine groepen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen'. Bij de derde meting van de implementatiemonitor begin dit schooljaar stonden deze interventies ook in de top 3.

Tabel 2.5 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=3.009)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Instructie in kleine groepen	1.637	54%
2. Onderwijsassistenten/instructeurs	1.498	50%
3. Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	1.028	34%

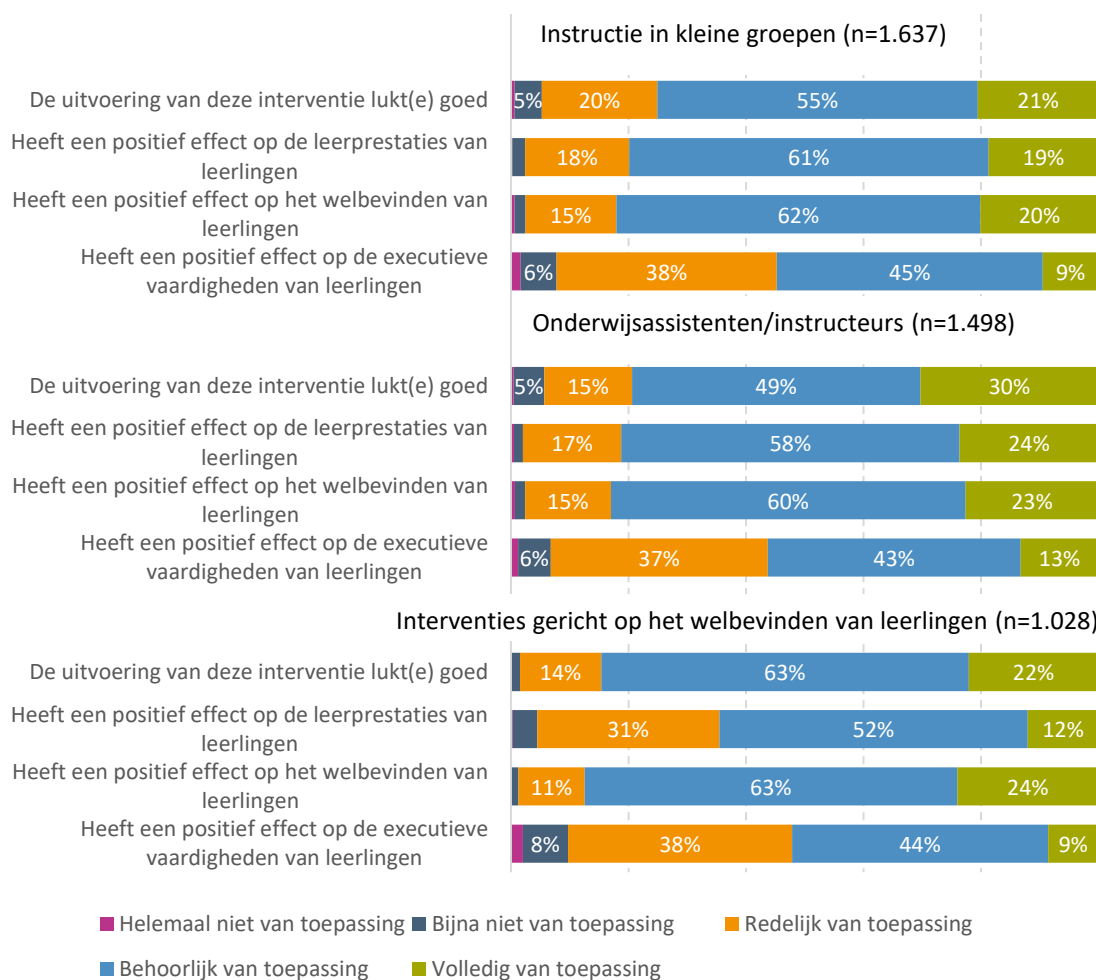
Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is aan schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies aan te geven in hoeverre de volgende vier stellingen daarop van toepassing zijn:

- De uitvoering van deze interventies lukte goed.
- De interventie heeft een positief effect op de leerprestaties van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op het welbevinden van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op de executieve vaardigheden van leerlingen.

Figuur 2.8 geeft hiervan de resultaten weer, waaruit blijkt dat de meerderheid van de schoolleiders de vier stellingen behoorlijk of volledig van toepassing vindt op hun top 3 interventies met de meest positieve ontwikkelingen op leerlingen. Relatief het minst van toepassing vinden schoolleiders de stelling dat de interventies een positief effect hebben op de executieve vaardigheden van leerlingen. Dit hangt hoogstwaarschijnlijk samen met het feit dat deze interventies minder inzetten op het verbeteren van de executieve vaardigheden.

Figuur 2.8 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn:

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de minst positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

Voor de interventies waarbij schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen is de top 3 weergegeven in Tabel 2.6. Dit blijken te zijn: 'Ouderbetrokkenheid', 'Technieken voor begrijpend lezen' en 'Een-op-eenbegeleiding'. Bij de derde meting van de implementatiemonitor begin dit schooljaar stond 'Ouderbetrokkenheid' ook in deze top 3. De andere twee interventies die toen volgens schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen bij leerlingen bewerkstelligden, waren 'Zomer- of lente-scholen' en 'Metacognitie en zelfregulerend leren'.

Tabel 2.6 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de minst positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=3.009)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Ouderbetrokkenheid	194	6%
2. Technieken voor begrijpend lezen	180	6%
3. Een-op-eenbegeleiding	169	6%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is aan schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies met de minst positief ervaren ontwikkelingen op leerlingen aan te geven in hoeverre de volgende drie stellingen van toepassing zijn:

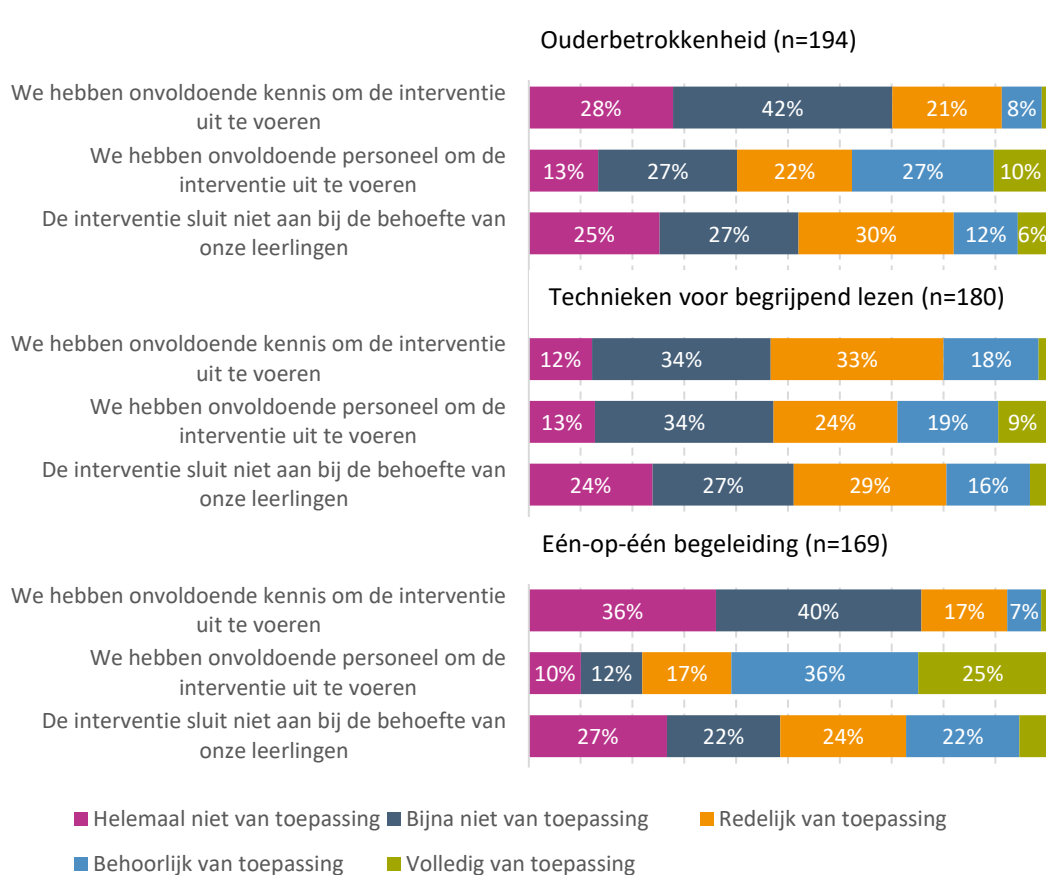
- We hebben onvoldoende kennis om de interventie uit te voeren.
- We hebben onvoldoende personeel om de interventie uit te voeren.
- De interventie sluit niet aan bij de behoefte van onze leerlingen.

Figuur 2.9 toont hiervan de resultaten en daaruit blijkt dat bijna twee derde van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens is dat ze voor de interventie ‘Een-op-eenbegeleiding’ onvoldoende personeel hadden om de interventie uit te voeren. Bij de interventies ‘Ouderbetrokkenheid’ en ‘Technieken voor begrijpend lezen’ is dit volgens respectievelijk 38 en 29 procent¹⁶ het geval. Volgens een kwart van de schoolleiders sluit de interventie ‘Een-op-eenbegeleiding’ niet aan bij de behoefte van hun leerlingen en volgens één op de vijf schoolleiders is dit ook het geval bij de interventies ‘Ouderbetrokkenheid’ en ‘Technieken voor begrijpend lezen’. Ten slotte is twintig procent van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens dat ze onvoldoende kennis hebben om de interventie ‘Technieken voor begrijpend lezen’ uit te voeren. Dit speelt bij de andere twee interventies een minder grote rol.

Naast bovengenoemde redenen voor het minder goed verlopen van de interventies, hebben schoolleiders ook andere redenen genoemd in een open antwoord. In die open antwoorden zijn weinig rechtlijnige trends zichtbaar. Een deel van de scholen noemt tijd als reden dat de interventie minder positief is ontwikkeld. Dit varieert van tijdsgebrek om de regel uit te voeren tot de tijd die nodig is om een goed beeld te krijgen van de werking van de interventie. Daarnaast speelt voor een deel van de scholen het gebrek aan (competent) personeel een rol. Hierdoor hebben zij niet de nodige ingrediënten om de interventie uit te voeren naar behoren. In mindere mate geven scholen ook mee dat scholen de interventie contrasteerden met het doel dat zij voor ogen hadden, waardoor zij de keuze hebben gemaakt om niet volledig in te zetten op de desbetreffende interventie.

¹⁶ Dit percentage betreft het totaal van de categorieën ‘behoorlijk van toepassing’ en ‘volledig van toepassing’.

Figuur 2.9 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn:

Bron: vragenlijst schoolleiders

2.4 Middelen en duurzame borging van de interventies

Aan schoolleiders is gevraagd of zij de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere zaken besteden dan aan de gekozen interventies. Twaalf procent van de schoolleiders geeft aan dat zij de middelen ook aan andere zaken besteden en acht procent weet het niet. De rest van de schoolleiders geeft aan de NP Onderwijs-middelen alleen aan de gekozen interventies uit de menukaart te besteden.

De po-scholen hebben de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere interventies besteed die geen deel uitmaken van de menukaart. Uit 370 open antwoorden blijkt dat de helft van de po-scholen de middelen onder andere heeft besteed aan personele zaken. Hieronder valt het bekostigen van (tijdelijk) extra personeel en diensten en/of het investeren in bijscholing, teambuilding en professionalisering van het bestaand personeel. Dit zou moeten doorwerken in de kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van leerlingen. Veertig procent van de po-scholen heeft de middelen geïnvesteerd in nieuwe materialen of het verbeteren van onderwijsruimtes ter ondersteuning van begrijpend lezen, rekenen et cetera. Een kwart van de scholen financiert met de middelen het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, zoals het toepassen van nieuwe onderwijsmethoden en/of een impuls geven aan specifieke thema's, zoals sport, cultuur, digitalisering en welbevinden. Minder voorkomende antwoorden waren klassenverkleining en randvoorwaarden van de interventies op de menukaart.

Borging

Het merendeel van de po-scholen (70 procent) werkt aan duurzame borging van de interventies. Hiermee wordt bedoeld dat zij de opgedane kennis en verworvenheden van de interventies ook na afloop van het NP Onderwijs zullen benutten. Negen procent van de schoolleiders is op dit moment niet bezig

met duurzame borging, waarvan acht procent het wel van plan is. Voor één op de vijf scholen is het momenteel nog onduidelijk of de school aan duurzame borging toekomt.

Van de scholen die aan duurzame borging werken, geeft 83 procent daaraan vorm door enkele interventies (eventueel aangepast) onderdeel te maken van hun reguliere manier van werken (Tabel 2.7). Bij twee derde van de school wordt (tevens) gezorgd dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden. Bij veertig procent blijven specifieke thema's terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen. Zes procent van de scholen geeft op een andere manier vorm aan duurzame borging. De in totaal 118 open antwoorden zijn geanalyseerd om te onderzoeken hoe po-scholen de borging van het NP Onderwijs duurzaam willen vormgeven. Veertig procent van de po-scholen wil de interventies deel laten uitmaken van het beleid door kwaliteitskaarten en de begroting voor zover dat mogelijk is. Zeventien procent wil meer personeel blijven inzetten en dertien procent geeft aan dat het aangeschafte materiaal lang te gebruiken zal zijn. Scholen streven ook naar behoud van kleine klassen en bepaalde effectieve methoden, beide elf procent. Achttien procent van de po-scholen geeft aan dat het zonder NP Onderwijs-gelden moeilijk tot onmogelijk wordt om de interventies te bekostigen. Bijna tien procent hoopt op een andere manier de investeringen te kunnen blijven bekostigen.

Tabel 2.7 Hoe geeft u vorm aan duurzame borging van het NP Onderwijs? (n=2.108)

	Aantal	Percentage
Enkele interventies worden (eventueel aangepast) onderdeel van onze reguliere manier van werken	1.754	83%
We zorgen ervoor dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden	1.379	65%
Specifieke thema's/onderwerpen blijven terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen	838	40%
We nemen de interventies structureel op in de begroting	518	25%
Anders	118	6%

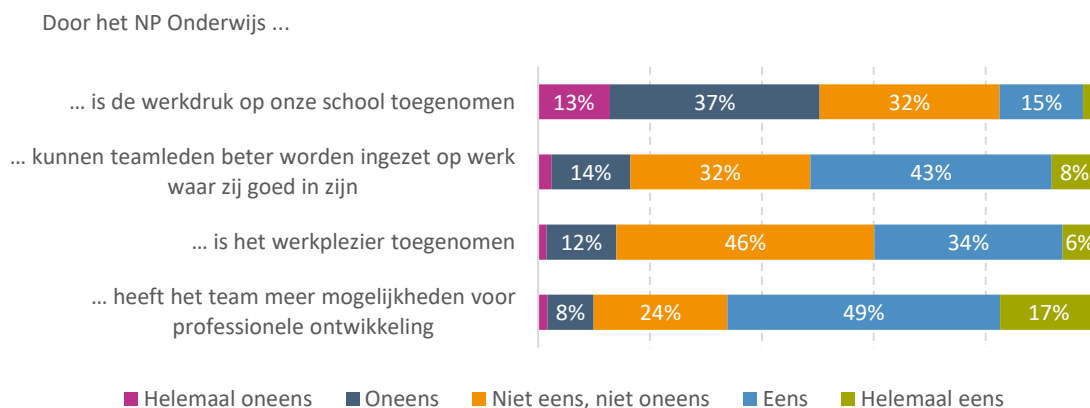
Bron: vragenlijst schoolleiders

Aan schoolleiders die (nog) niet aan duurzame borging van de interventies werken, is gevraagd waarom ze dit nog niet doen. Iets meer dan de helft van deze schoolleiders (53 procent) geeft aan dat ze het wel willen, maar het niet lukt omdat het om incidentele middelen gaat. Volgens dertig procent is het wel de bedoeling om aan borging te werken en gaan ze daarvoor nog een plan maken. Voor zeven procent van de po-scholen die (nog) niet aan duurzame borging werken, waren de interventies alleen tijdelijk nodig om corona-achterstanden tegen te gaan. Tien procent van deze scholen werkt om een andere reden (nog) niet aan duurzame borging van de interventies. Als andere redenen komen bij po-scholen hoofdzakelijk twee redenen naar voren: gebrek aan de nodige financiën en personeel. Een deel van de scholen geeft aan veel personeel en directiewisselingen gehad te hebben en daardoor niet aan de duurzame borging van de interventies te hebben kunnen werken. Een ander deel van de scholen zegt hier niet de nodige bekostiging voor te hebben. Een aantal scholen geeft aan dit niet te doen vanwege van fusies.

Impact op de werkomstandigheden van het team

Het NP Onderwijs heeft gevolgen op de werkomstandigheden van het team. Twee derde van de schoolleiders is het er (helemaal) mee eens dat het team door het NP Onderwijs meer mogelijkheden heeft voor professionele ontwikkeling (Figuur 2.10). Wat betreft werkdruk is de helft het er (helemaal) mee oneens dat dit door het NP Onderwijs is toegenomen. 51 procent geeft daarnaast aan dat door het NP Onderwijs teamleden beter kunnen worden ingezet op werk waar zij goed in zijn en 40 procent ervaart een toename in werkplezier.

Figuur 2.10 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de impact van het NP Onderwijs op het werk van u en uw collega's? (n=3.009)

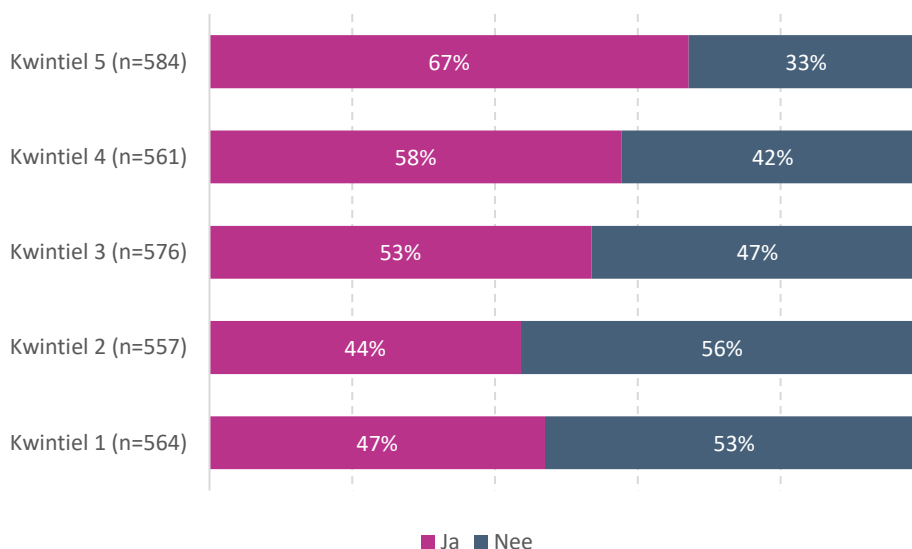

Bron: vragenlijst schoolleiders

NP Onderwijs-middelen in schooljaar 2023-2024

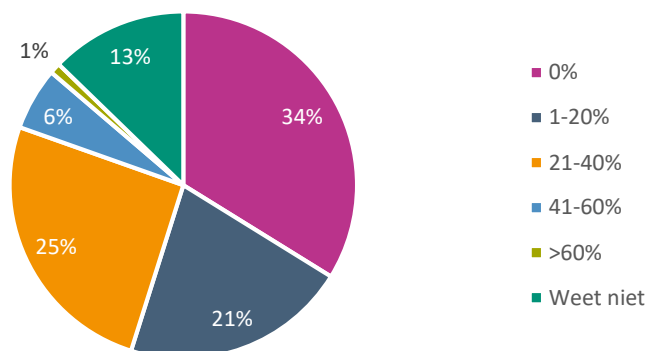
Ruim de helft (53 procent) van de schoolleiders in het po verwacht na dit schooljaar (dus in schooljaar 2023-2024) nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken. Dit blijkt te verschillen naar gelang de achterstandsscore van scholen (Figuur 2.11). Hoe hoger de achterstandsscore, hoe groter de kans dat scholen in schooljaar 2023-2024 nog NP Onderwijs-middelen te besteden hebben.

Figuur 2.11 Verwacht u na dit schooljaar nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken? (n=3.009)

Aan de schoolleiders die verwachten volgend schooljaar over NP Onderwijs-middelen te beschikken, is gevraagd over welk deel van de totaal beschikbaar gestelde NP Onderwijs-middelen (over de gehele looptijd) zij verwachten te beschikken bij de start van het schooljaar 2023-2024 (Figuur 2.12). Bij 21 procent van alle scholen is dat maximaal twintig procent van de totale middelen, bij 25 procent van alle scholen tussen 21 en veertig procent en bij zes procent van alle scholen tussen 41 en zestig procent. Één procent van alle scholen heeft volgend schooljaar naar verwachting meer dan zestig procent van de totale NP Onderwijs-middelen te besteden en dertien procent weet niet of ze na dit schooljaar middelen over houden.

Figuur 2.12 Over welk deel van het totale bedrag dat uw schoolvestiging heeft ontvangen in het kader van het NP Onderwijs (voor de gehele looptijd van schooljaar 2021-2022 tot en met 2024-2025) beschikt u nog bij de start van het schooljaar 2023-2024? (n=3.009)

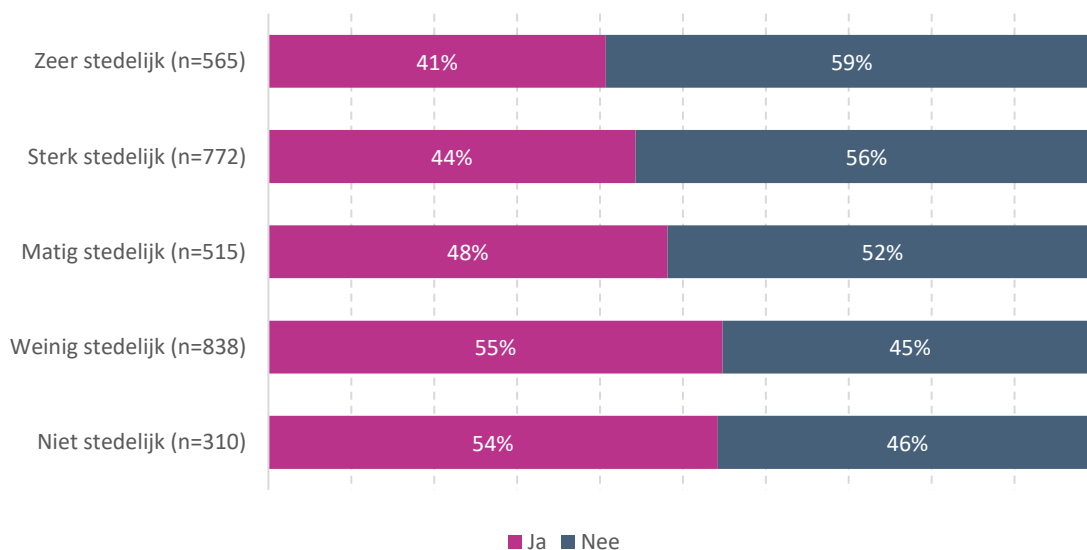
Bron: vragenlijst schoolleiders

De meerderheid van de po-scholen (58 procent) die in schooljaar 2023-2024 nog over NP Onderwijs-middelen verwacht te beschikken, is niet van plan om voor de besteding van de resterende middelen een nieuwe schoolscaan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken. Dertien procent is wel van plan om een nieuwe schoolscaan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken, zeven procent alleen een nieuwe schoolscaan en 22 procent alleen een nieuw schoolprogramma. Er is geen statistisch significante samenhang tussen de verwachte hoeveelheid NP Onderwijs-middelen voor schooljaar 2023-2024 en het wel of niet maken van een nieuw schoolplan.

Inzet gemeenten

Tot slot is aan schoolleiders een aantal vragen gesteld over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs. Iets minder dan de helft van de schoolleiders in het po (48 procent) geeft aan zicht te hebben op wat hun gemeente doet in het kader van het NP Onderwijs. Dit blijkt te verschillen naar de stedelijkheidgraad van de gemeente waarin scholen zijn gevestigd (Figuur 2.13). Hoe stedelijker de gemeente, hoe minder zicht scholen hebben op wat gemeenten doen in het kader van het NP Onderwijs.

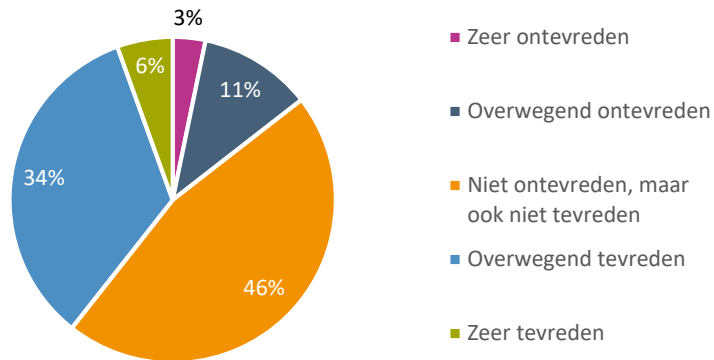
Figuur 2.13 Heeft u zicht op de inzet van gemeenten in het kader van het NP Onderwijs? (n=3.000)

Bron: vragenlijst schoolleiders

27 procent van de schoolleiders die zicht hebben op de inzet van gemeenten, zegt (zeer) veel van de inzet van de gemeente te merken, 52 procent merkt er een beetje van en 21 procent merkt nauwelijks iets of niets. **Figuur 2.14** laat zien daarnaast zien dat veertig procent van de schoolleiders die zicht hebben op wat gemeenten doen in het kader van het NP Onderwijs, overwegend tevreden of zeer tevreden is over de inzet van de gemeente. 46 procent is niet ontevreden maar ook niet tevreden en veertien procent is ontevreden.

Figuur 2.14 Hoe tevreden bent u over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs? (n=1.450)

Bron: vragenlijst schoolleiders

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Voortgezet onderwijs

3

3 Voortgezet onderwijs

In schooljaar 2022-2023 is tweemaal een enquête uitgezet onder alle scholen in het voortgezet onderwijs (vo). Het doel van deze enquêtes is zicht te krijgen op wat scholen doen met de aanvullende middelen die zij ontvangen in het kader van het NP Onderwijs. Voor dit hoofdstuk is gebruikgemaakt van informatie verzameld via vragenlijsten onder schoolleiders ongeveer halverwege het schooljaar (februari-maart). In totaal hebben 883 schoolleiders de vragenlijst ingevuld (59 procent van het totaal). Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met eerdere metingen van de implementatiemonitor onder schoolleiders in het vo.

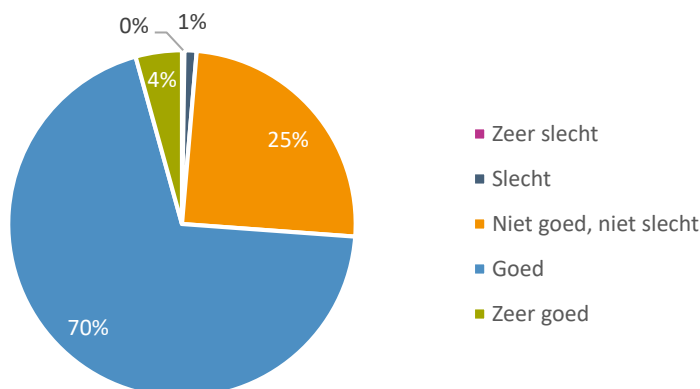
3.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

Realisatie van de plannen en ervaren knelpunten

Het merendeel van de schoolleiders (74 procent) vindt dat het tot nu toe (zeer) goed lukt om de plannen die zijn gemaakt voor het huidige schooljaar tot uitvoering te brengen (Figuur 3.1). Dit beeld is vergelijkbaar met de derde meting begin dit schooljaar (73 procent), maar hoger ten opzichte van de tweede meting halverwege schooljaar 2021-2022 (60 procent).

Onderzocht is of de mening van schoolleiders over de realisatie van de plannen in schooljaar 2022-2023 verschilt gegeven de achterstandscore van hun school, de stedelijkheid van de gemeente en het landsdeel waarin ze zijn gevestigd. Er zijn geen significante verschillen gevonden.

Figuur 3.1 In hoeverre lukt het tot nu toe om de plannen die zijn gemaakt voor het schooljaar 2022-2023 daadwerkelijk tot uitvoering te brengen? (n=883)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Aan schoolleiders is gevraagd welke belemmeringen zij ervaren bij het tot uitvoering brengen van de interventies (Figuur 3.2). 85 procent¹⁷ van de schoolleiders ervaart de werkdruk bij het personeel als knelpunten. De helft (51 procent) ziet dit zelfs als een behoorlijke of zeer grote belemmering. Daarnaast geeft 69 procent van de schoolleiders aan dat hun school te maken heeft met uitval of fysieke afwezigheid van personeel en/of leerlingen. Bij 38 procent van de scholen is dit een behoorlijke of zeer grote belemmering. Ook ervaart ruim 60 procent van de schoolleiders onvoldoende tijd en/of een tekort aan bevoegde leraren als een belemmering voor de uitvoering van de interventies. 167 schoolleiders zeggen (ook) 'andere knelpunten' te ervaren.

De open antwoorden laten zien dat ruim een kwart van de schoolleiders in het voortgezet onderwijs knelpunten aangeeft met betrekking tot hun leerlingen. Hoofdzakelijk betreft dit zorgen over het mentale welzijn van hun leerlingen. Zij geven aan dat leerlingen minder gemotiveerd zijn en moeite lijken te hebben met volgen van onderwijs sinds de COVID-19-pandemie. Met betrekking tot COVID-19 wordt

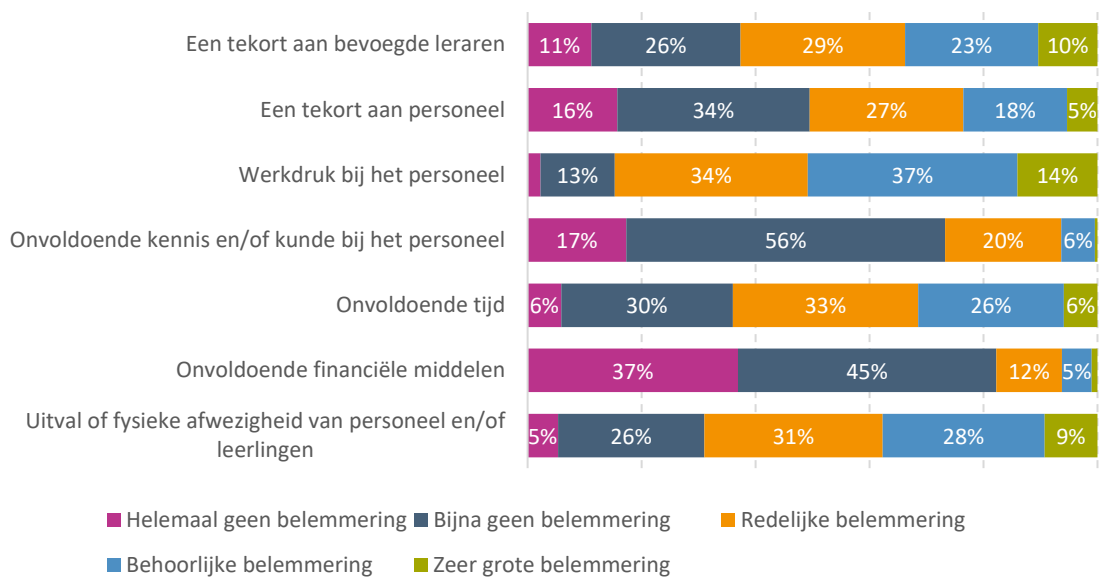
¹⁷ Dit percentage betreft het totaal van de categorieën 'redelijke belemmering', 'behoorlijke belemmering' en 'zeer grote belemmering'.

ook vaak de impact op het onderwijs genoemd. Een deel van de schoolleiders geeft in de open antwoorden aan dat de korte tijd waarin verbetering plaats moet vinden niet haalbaar is en benoemt daarom een behoefte aan structurele en duurzame oplossingen. Andere knelpunten die schoolleiders aangeven zijn de personeelstekorten, vaak genoemd in combinatie met een hoge werkdruk, waardoor uitval vaak voorkomt.

Onvoldoende kennis en/of kunde bij het personeel en onvoldoende financiële middelen blijken bij het merendeel van de scholen helemaal geen of bijna geen belemmering te vormen voor de uitvoering van de interventies.

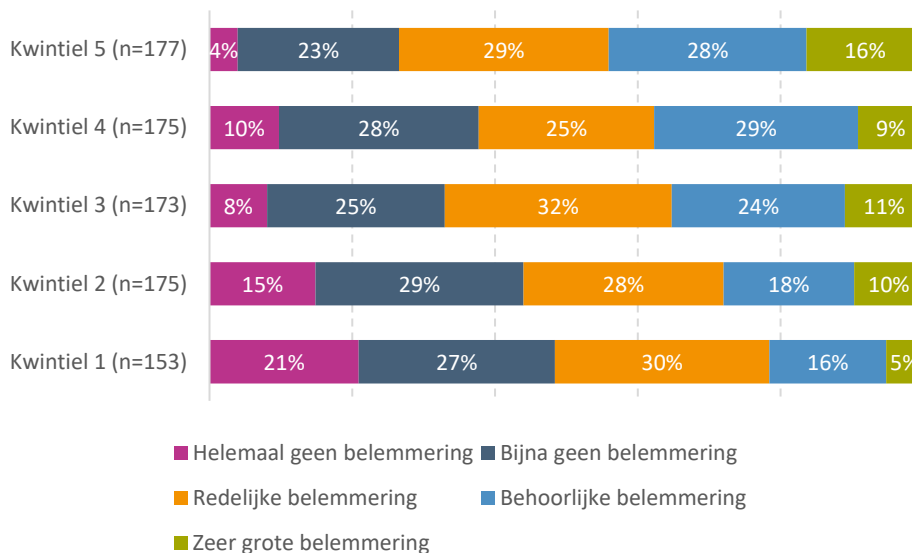
Figuur 3.2 In hoeverre zijn onderstaande punten momenteel een belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs? (n=883)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Aanvullend is onderzocht of de mate waarin een tekort aan bevoegde leraren wordt ervaren als belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs, verschilt gegeven de achterstandsscore van scholen. Dit blijkt inderdaad het geval (Figuur 3.3). Hoe hoger de achterstandsscore van een school, hoe groter de kans dat dat het lerarentekort een belemmering vormt.

Figuur 3.3 De mate waarin een tekort aan bevoegde leraren een belemmering vormt voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs

Bron: vragenlijst schoolleiders

Inzet van personeel en invloed subsidie basisvaardigheden

Ongeveer de helft van de vo-scholen (51 procent) heeft het (zeer) veel moeite gekost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de interventies. Dit is vergelijkbaar met de uitkomst bij tweede meting van de implementatiemonitor halverwege schooljaar 2021-2022 (toen: 48 procent).

Ook is aan schoolleiders gevraagd of zij middelen en/of ondersteuning ontvangen in het kader van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden, waarmee het kabinet structureel 1 miljard euro per jaar investeert in taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Hieruit blijkt dat een kwart van de schoolleiders (24 procent) geen subsidieaanvraag heeft gedaan en het merendeel van de scholen die wel een subsidieaanvraag hebben gedaan is uitgeloot (63 procent). 10 procent van de vo-scholen ontvangt wel de basissubsidie en 3 procent ontvangt zowel de basissubsidie als ondersteuning van een basisteam.

Vervolgens is schoolleiders die de basissubsidie ontvangen gevraagd of de subsidie gevolgen heeft voor de uitvoering van de plannen in het kader van het NP Onderwijs (Tabel 3.1). Iets meer dan de helft van de desbetreffende schoolleiders (55 procent) geeft aan dat de subsidie geen gevolgen heeft voor de uitvoering van de plannen en 17 procent gaat hun behoeftes opnieuw inventariseren en de interventies herzien. 4 procent van de scholen met een basissubsidie gaat de interventies sneller uitvoeren, terwijl 3 procent de interventies minder snel gaat uitvoeren. Voor 13 procent van de scholen met een basissubsidie heeft de subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden ook andere gevolgen. In de open antwoorden is geen duidelijk overkoepelend beeld zichtbaar. Een deel van de schoolleiders zegt de plannen of te intensiveren of ze te integreren met andere bestaande interventies.

Tabel 3.1 Heeft de subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden gevolgen voor de uitvoering van jullie plannen in het kader van het NP Onderwijs? (n=113)

	Aantal	Percentage
Nee	62	55%
Ja, we gaan onze behoeftes opnieuw inventariseren	19	17%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs herzien	19	17%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs sneller uitvoeren	4	4%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs minder snel uitvoeren	3	3%
Anders	15	13%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Inzet op specifieke doelgroepen

Het merendeel van de vo-scholen (78 procent) heeft plannen gericht op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (Tabel 3.2). Ook leerlingen met een taalachterstand en leerlingen met een kwetsbare gezondheid zijn doelgroepen waar veel scholen bovengemiddeld op inzetten. 13 procent van de scholen zet de middelen van het NP Onderwijs in op andere doelgroepen binnen hun school. Hierbij gaat het vooral om ofwel leerlingen met een sociaalemotionele achterstand of een prestatievoorsprong of -achterstand. Bij deze prestatievoorsprong of -achterstand gaat het om hoogbegaafde leerlingen, maar ook om leerlingen die een mindere prestatie laten zien dan verwacht werd door de school. Het gaat dus om leerlingen die vanuit de school extra aandacht nodig hebben voor hun ontwikkeling. Daarnaast zeggen scholen de middelen in te zetten voor alle leerlingen op hun school.

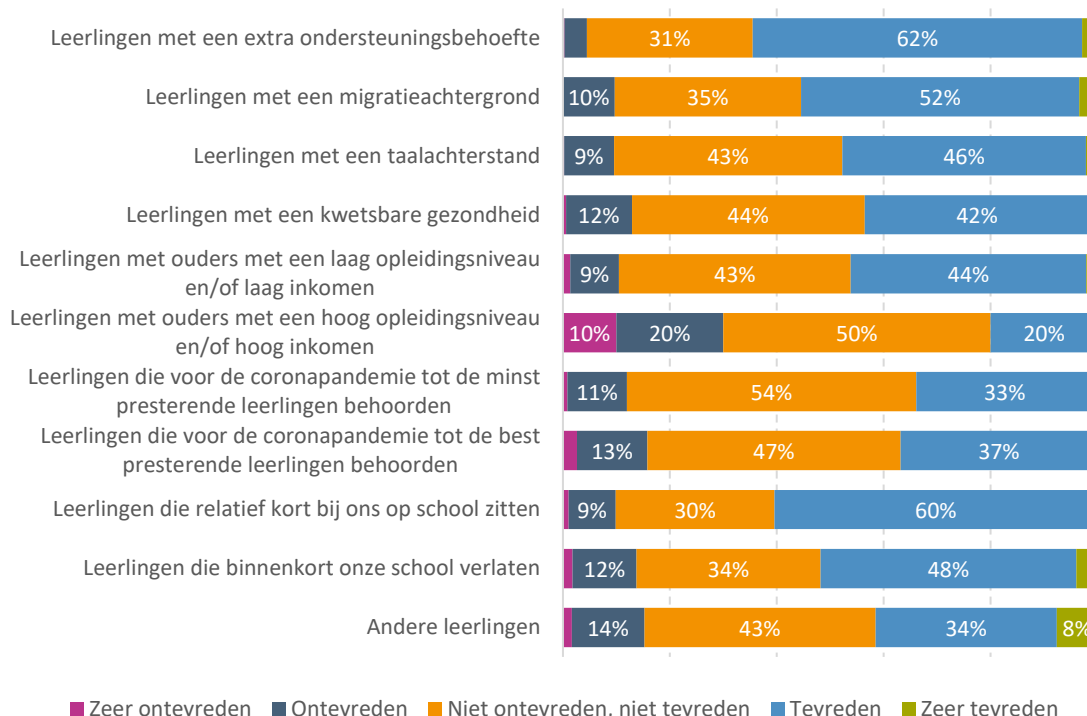
Tabel 3.2 Op welke leerlingen zet u dit schooljaar bovengemiddeld in met de NP Onderwijs-middelen? (n=883)

	Aantal	Percentage
Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte	690	78%
Leerlingen met een taalachterstand	419	47%
Leerlingen met een kwetsbare gezondheid	333	38%
Leerlingen die binnenkort onze school verlaten	276	31%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de minst presterende leerlingen behoorden	242	27%
Leerlingen met een migratieachtergrond	175	20%
Leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau en/of laag inkomen	143	16%
Leerlingen die relatief kort bij ons op school zitten	91	10%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de best presterende leerlingen behoorden	38	4%
Leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen	10	1%
Andere doelgroepen binnen de school	118	13%
Geen van bovenstaande groepen	127	14%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Schoolleiders hebben vervolgens aangegeven hoe tevreden ze zijn over de resultaten die ze bij de doelgroepen bereikt hebben (Figuur 3.4). Respectievelijk 64 en 60 procent van de schoolleiders is (zeer) tevreden over de resultaten die ze bereikt hebben bij leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en leerlingen die relatief kort op de school zitten. Over de resultaten die ze bereikt hebben bij leerlingen met een migratieachtergrond en leerlingen die binnenkort de school verlaten is daarnaast iets meer dan de helft (zeer) tevreden. Over de resultaten bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen zijn scholen minder tevreden. Eén op de drie scholen zegt namelijk (zeer) ontevreden te zijn over de resultaten die tot nu toe bereikt zijn bij deze doelgroep.

Figuur 3.4 Hoe tevreden bent u over de resultaten die u bij de volgende groepen leerlingen tot nu toe bereikt heeft? (n=756)

Bron: vragenlijst schoolleiders

3.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies

Schoolleiders hebben aangegeven of en hoe zij de effecten van de ingezette interventies monitoren. Eerst is schoolleiders gevraagd naar de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen, vervolgens naar de effecten op het welbevinden van leerlingen.

Leerprestaties van leerlingen

Om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren, benutten veel scholen hun leerlingvolgsysteem (86 procent) (Tabel 3.3). Een groot deel van de scholen maakt ook gebruik van leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen (73 procent), van uitvraag onder leraren (72 procent) en gesprekken met leerlingen en/of hun ouders (65 procent). Relatief het minst wordt gebruikgemaakt van de (tweejaarlijkse) NCO leergroei schoolrapportages (12 procent). 1 op de 10 scholen benut (ook) andere gegevens voor het monitoren van de leerprestaties van leerlingen. Uit de open antwoorden komt naar voren dat vrijwel alle scholen met name andere formele meetinstrumenten gebruiken om leerprestaties van hun leerlingen te meten. Deze instrumenten zijn vooral ouderenquêtes, vormen van monitoring of speciale modules voor scholen om leerlingen te monitoren (NP Onderwijs-scan, SIGA, dia-taal). Gesprekken en evaluatie worden in mindere mate genoemd door scholen. Enkele scholen maken gebruik van meerdere instrumenten om leerprestaties te meten.

Respectievelijk 1 en 3 procent van de schoolleiders stelt dat de effecten op leerprestaties niet worden gemonitord en dat ze het NP Onderwijs niet inzetten voor het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen.

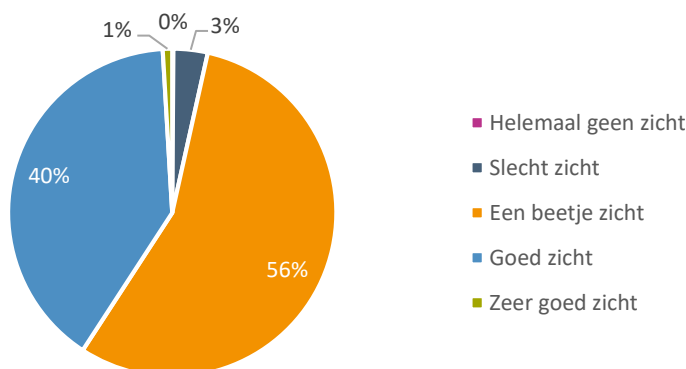
Tabel 3.3 Welke gegevens benut u om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren? (n=883)

	Aantal	Percentage
Gegevens uit ons leerlingvolgsysteem	758	86%
Leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen	648	73%
Uitvraag onder leraren	635	72%
Gesprekken met leerlingen en/of hun ouders	574	65%
Leerlingenquêtes	453	51%
Uitvraag onder uitvoerders van de interventies	408	46%
Leerlingadministratiesysteem	339	38%
De (tweejaarlijkse) NCO leergroei schoolrapportages	103	12%
Anders	88	10%
De effecten op leerprestaties worden niet gemonitord	13	1%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen	23	3%

Bron: vragenlijst schoolleiders

41 procent van de schoolleiders die de effecten op leerprestaties monitoren, zegt (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen (Figuur 3.5). 56 procent van de vo-scholen heeft een beetje zicht en 3 procent heeft slecht zicht.¹⁸

Figuur 3.5 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen? (n=860)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Welbevinden van leerlingen

Om de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen te monitoren, maakt 77 procent van de vo-scholen gebruik van uitvraag onder leraren/mentoren (Tabel 3.4). Daarnaast maakt 73 procent van de scholen (ook) gebruik van vragenlijsten onder leerlingen. Relatief het minst wordt er gebruikgemaakt van uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies (40 procent). 18 procent van de scholen benut andere gegevens om het welbevinden van leerlingen te monitoren. Ruim de helft van de vo-scholen die zeggen het effect op welbevinden op een andere manier te meten, doet dit via gesprekken met leerlingen en ouders. Iets minder dan de helft van deze scholen zegt welbevinden te monitoren via enquêtes, schoolscans, expertanalyses of andere monitoring-tools.

¹⁸ Voor scholen die aangeven geen of weinig zicht op de effecten van de interventies hebben, is dit zich niet mogelijk omdat causaliteit onmogelijk vastgesteld kan worden. Scholen wijzen op de diversiteit en complexiteit van het schoolklimaat, waardoor de effecten van interventies niet in isolatie getoetst kunnen worden. Ook wordt het ontbreken van een referentiegroep en indirecte interventies benoemd als probleem in het vinden van een causaal effect. Een groot deel van deze scholen geeft wel aan te monitoren, maar zegt voorts geen causaal effect te kunnen vaststellen tussen de interventies en de leerprestaties. Gebrek aan tijd en ruimte om dit te meten wordt ook door een aantal scholen genoemd.

Respectievelijk 2 en 1 procent van de schoolleiders zegt dat ze de effecten op welbevinden niet monitoren en niet inzetten op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen.

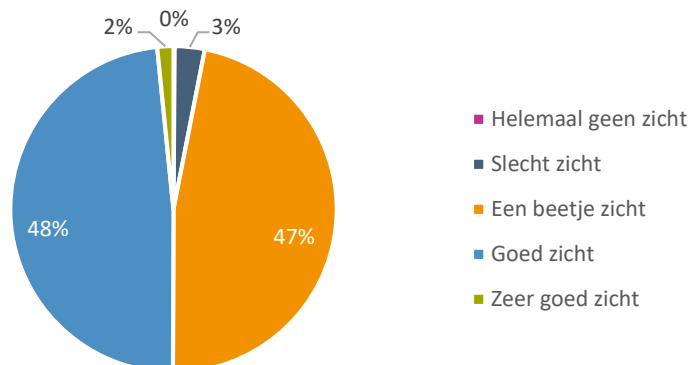
Tabel 3.4 Op welke wijze worden op uw school de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen gemonitord? (n=883)

	Aantal	Percentage
Uitvraag onder leraren/mentoren	677	77%
Vragenlijst(en) onder leerlingen	649	73%
Uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies	352	40%
Anders	157	18%
De effecten op welbevinden worden niet gemonitord	16	2%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen	8	1%

Bron: vragenlijst schoolleiders

De helft van de schoolleiders die de effecten op welbevinden monitoren, stelt (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen (Figuur 3.6). Iets minder dan de helft van de vo-scholen (47 procent) heeft een beetje zicht en 3 procent heeft slecht zicht.¹⁹

Figuur 3.6 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen? (n=875)

Bron: vragenlijst schoolleiders

3.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen

Ervaren ontwikkelingen op leerlingen

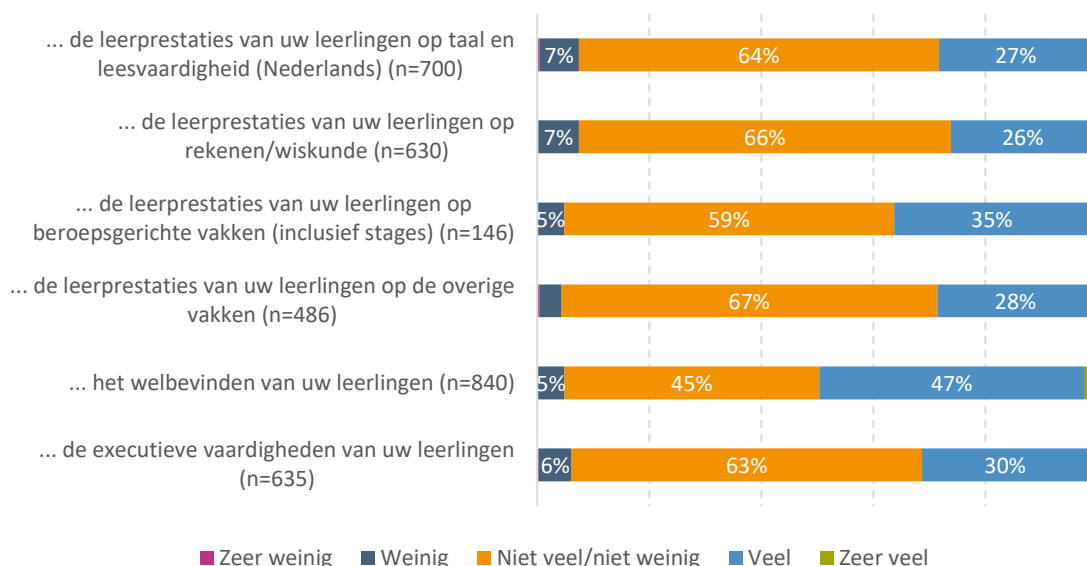
Nagenoeg alle scholen in het vo zetten met de NP Onderwijs-middelen in op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen (95 procent). Ook zet het merendeel daarnaast in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op taal- en leesvaardigheid, de leerprestaties van leerlingen op rekenen/wiskunde en de executieve vaardigheden van leerlingen (respectievelijk 79, 71 en 72 procent). Iets meer dan de helft schoolleiders (55 procent) zet in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op de overige vakken. Op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op beroepsgerichte vakken zetten vo-scholen in mindere mate in met de interventies in het kader van het NP Onderwijs (17 procent).

¹⁹ De voornaamste reden voor het gebrek aan zicht op de effecten is causaliteit. Nagenoeg alle scholen die geen of weinig zicht hebben op de effecten, zeggen dat dit niet los van elkaar gemeten kan worden. Bij een deel van deze scholen wordt welbevinden in zijn algemeenheid wel gemeten, maar of toename c.q. afname veroorzaakt worden door uitsluitend de interventies is niet meetbaar, aldus de scholen. Een klein deel van de scholen laat ook weten hier geen tijd of faciliteiten voor te hebben.

Schoolleiders hebben vervolgens voor de bovenstaande aspecten bij leerlingen waar zij op inzetten, aangegeven in hoeverre zij daarop positieve effecten ervaren als gevolg van de ingezette interventies (Figuur 3.7). De helft van de schoolleiders die met het NP Onderwijs inzetten op het welbevinden van leerlingen, ervaart daarop (zeer) veel positieve ontwikkelingen als gevolg van de interventies. Ook ervaren schoolleiders veelal positieve ontwikkelingen op de executieve vaardigheden en leerprestaties van leerlingen, maar in mindere mate dan op welbevinden.

Ten opzichte van de derde meting van de implementatiemonitor (begin schooljaar 2022-2023) ervaren schoolleiders minder vaak positieve effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen (toen ervaarde 64 procent (zeer) veel positieve ontwikkelingen). De mening van schoolleiders over de effecten op de leerprestaties op taal, leesvaardigheid en rekenen/wiskunde, de executieve vaardigheden van leerlingen en de leerprestaties op de overige vakken is nagenoeg onveranderd sinds begin dit schooljaar. Wel zijn schoolleiders iets positiever geworden over de effecten op de leerprestaties bij beroepsgerichte vakken.

Figuur 3.7 In hoeverre ervaart u positieve ontwikkelingen als gevolg van de ingezette interventies op ...?

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de meeste positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

In Tabel 3.5 is de top 3 weergegeven van de meest genoemde interventies waarbij schoolleiders tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen. De top 3 interventies zijn: 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Klassenverkleining'. Bij de derde meting van de implementatiemonitor begin dit schooljaar stonden 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen' en 'Klassenverkleining' ook in de top 3. De andere interventie die toen volgens schoolleiders de meeste positieve ontwikkelingen bij leerlingen bewerkstelligde, was 'Instructie in kleine groepen'.

Tabel 3.5 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=883)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	531	60%
2. Onderwijsassistenten/instructeurs	305	35%
3. Klassenverkleining	299	34%

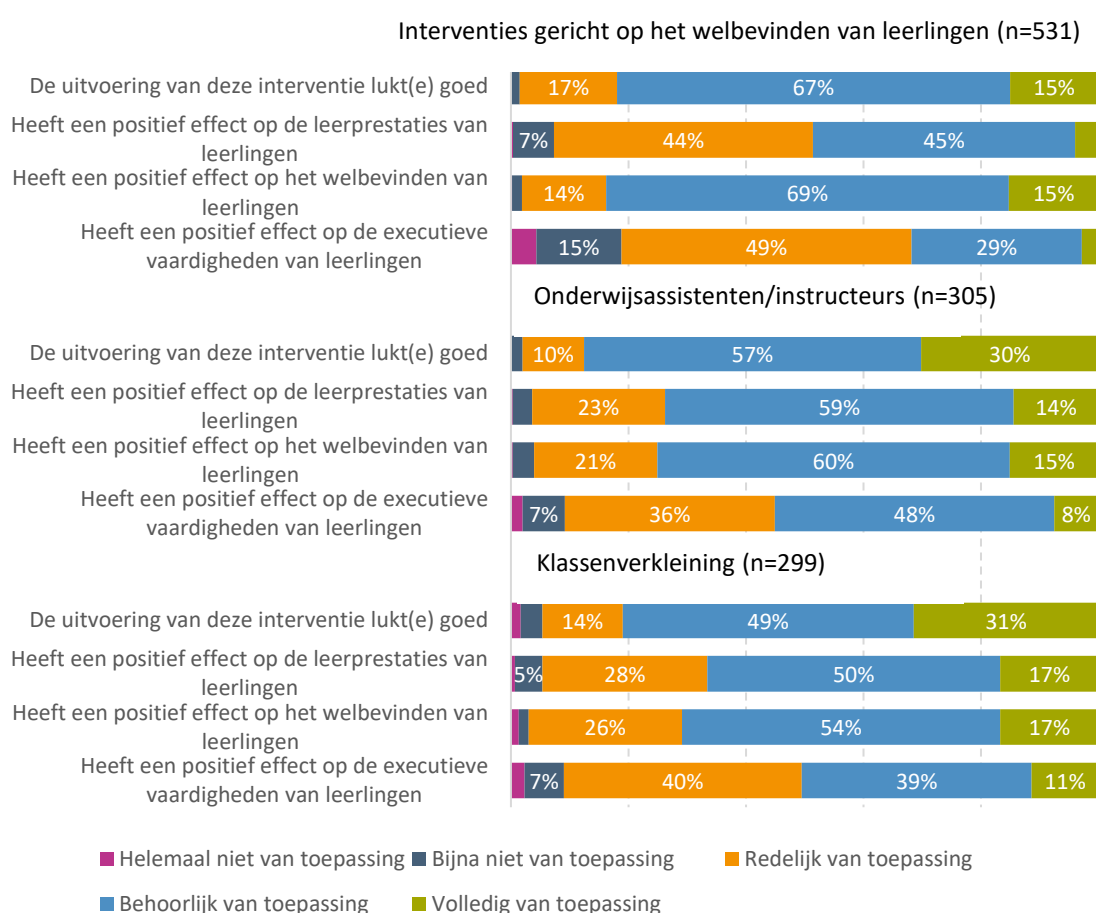
Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies aan te geven in hoeverre de volgende vier stellingen daarop van toepassing zijn:

- De uitvoering van deze interventies lukte goed.
- De interventie heeft een positief effect op de leerprestaties van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op het welbevinden van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op de executieve vaardigheden van leerlingen.

Figuur 3.8 geeft hiervan de resultaten weer, waaruit blijkt dat de meerderheid van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens is dat de uitvoering van deze interventies goed gelukt is. Ook zegt het overgrote deel dat de interventies een positief effect hebben op het welbevinden van leerlingen. De interventies ‘Onderwijsassistenten/instructeurs’ en ‘Klassenverkleining’ hebben volgens schoolleiders vaker een positief effect op de leerprestaties van leerlingen dan interventies gericht op het welbevinden. Ruim de helft van de schoolleiders is het er tevens behoorlijk of volledig mee eens dat de interventies ‘Onderwijsassistenten/instructeurs’ en ‘Klassenverkleining’ een positief effect hebben op de executieve vaardigheden van leerlingen. Dit is bij de interventies gericht op het welbevinden van leerlingen wederom minder vaak het geval.

Figuur 3.8 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de minst positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

Voor de interventies waarbij schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen is de top 3 weergegeven in Tabel 3.6. Dit blijken te zijn: ‘Ouderbetrokkenheid’, ‘Klassenverkleining’ en ‘Uitbreiding onderwijs’. Wat hierbij opvalt is dat ‘Klassenverkleining’ in zowel de top 3 interventies staat met de meeste positieve ontwikkelingen op leerlingen als in de top 3 interventies met de minst positieve ontwikkelingen. Bij de derde meting stonden ‘Ouderbetrokkenheid’ en ‘Uitbreiding onderwijs’ ook

in deze top 3. De andere interventie die toen volgens schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen bij leerlingen bewerkstelligde, was ‘Metacognitie en zelfregulerend leren’.

Tabel 3.6 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de minst positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=883)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Ouderbetrokkenheid	119	13%
2. Klassenverkleining	93	11%
3. Uitbreiding onderwijs	82	9%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies met de minst positief ervaren ontwikkelingen op leerlingen aan te geven in hoeverre de volgende drie stellingen van toepassing zijn:

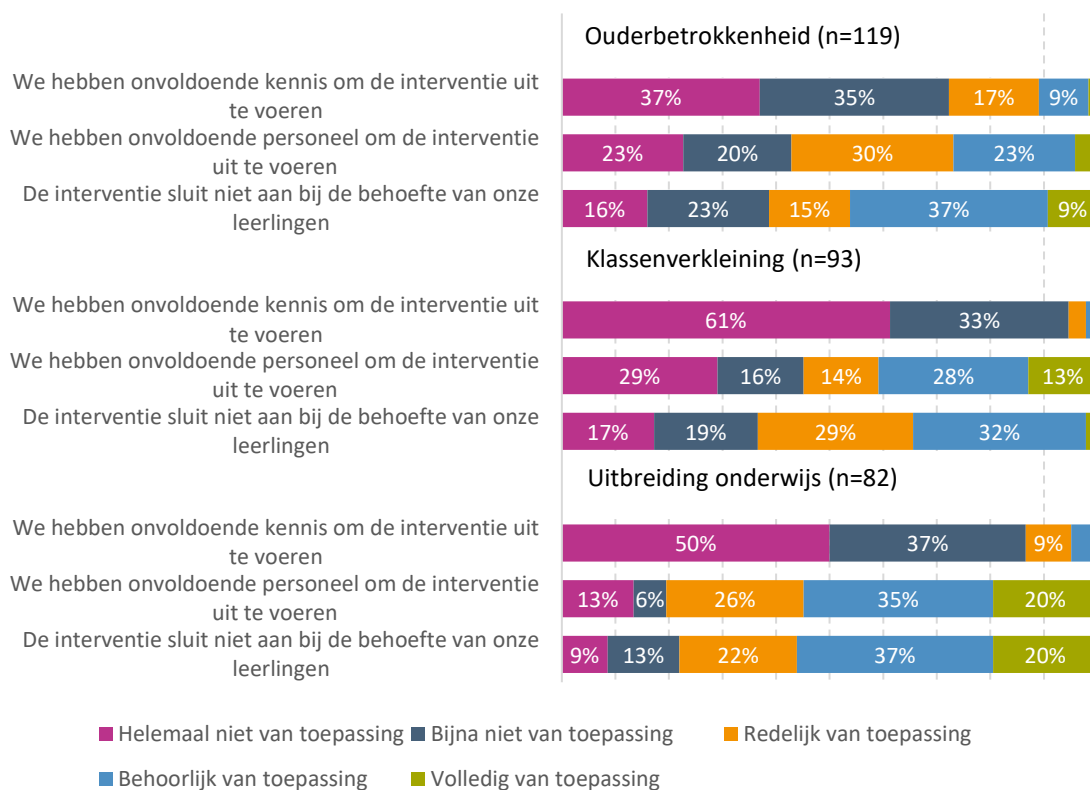
- We hebben onvoldoende kennis om de interventie uit te voeren.
- We hebben onvoldoende personeel om de interventie uit te voeren.
- De interventie sluit niet aan bij de behoefte van onze leerlingen.

Figuur 3.9 toont hiervan de resultaten en daaruit blijkt dat ruim de helft van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens is dat de interventie ‘Uitbreiding onderwijs’ niet aansluit bij de behoefte van hun leerlingen. Bij de interventies ‘Klassenverkleining’ en ‘Ouderbetrokkenheid’ is dit volgens respectievelijk 34 en 46 procent²⁰ het geval. Ook vindt ruim de helft van de schoolleiders dat ze onvoldoende personeel hebben om de interventie ‘Uitbreiding onderwijs’ uit te voeren. Dit speelt bij de andere twee interventies wederom een iets minder grote rol. Onvoldoende kennis blijkt bij alle drie interventies geen grote rol te spelen.

Naast de bovengenoemde redenen voor het minder goed verlopen van de interventies hebben schoolleiders ook andere redenen genoemd in een open antwoord. Na de analyse van de open antwoorden is te herleiden dat scholen veel andere redenen hebben voor de minder positieve werkingen van sommige interventies. Zo vinden scholen dat de betrokkenheid en motivatie voor interventies buiten school heel laag is, bij zowel leerlingen als hun ouders. Hierdoor is het voor scholen niet duurzaam om dit soort interventies door te zetten, waardoor zij deze stop moeten zetten. Daarnaast benadrukken scholen die aangeven dat de interventie ‘klassenverkleining’ de minst positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt, dat deze interventie niet duurzaam is en veel te prijzig is voor het kleine effect dat dit heeft op de kwaliteit van het onderwijs. Een aantal scholen vult dit aan met problemen die hier een indirecte rol bij spelen, zoals de hoge instroom en het personeelstekort in het onderwijs. Over de breedte komt ook veelal terug dat ouderbetrokkenheid erg laag is, waardoor scholen moeite hebben met het contact leggen tussen leerling, ouder en school.

²⁰ Dit percentage betreft het totaal van de categorieën ‘behoorlijk van toepassing’ en ‘volledig van toepassing’.

Figuur 3.9 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn:

Bron: vragenlijst schoolleiders

3.4 Middelen en duurzame borging van de interventies

Aan schoolleiders is gevraagd of zij de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere zaken besteden dan aan de gekozen interventies uit de menukaart. 11 procent van de schoolleiders zegt dat zij de middelen ook aan andere zaken besteden en 10 procent weet het niet. De rest van de schoolleiders geeft aan dat zij de middelen van het NP Onderwijs alleen aan de gekozen interventies besteden. De vo-scholen hebben de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere interventies besteed die geen deel uitmaken van de menukaart. Uit 98 open antwoorden blijkt dat meer dan een derde van de vo-scholen de middelen gebruikt voor onder meer het bekostigen van ondersteunend personeel en diensten en/of het investeren in bijscholing en professionalisering van het bestaand personeel voor het behouden van expertise, ook na de NP Onderwijs-middelen. Een vijfde van de scholen investeert het in het aanpassen van onderwijsruimten en nieuw materiaal aanschaffen ter verbetering van de leeromgeving. 17 procent besteedt de NP Onderwijs-middelen aan veiligheid en het welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld door het organiseren van buitenschoolse activiteiten. 13 procent van de vo-scholen investeert in het onderwijskwaliteit door het gebruik van nieuwe methoden. Daarnaast worden er nog andere interventies zoals culturele activiteiten en huiswerkbegeleiding genoemd.

Borging

Het merendeel van de vo-scholen (70 procent) werkt aan duurzame borging van de interventies. Hiermee wordt bedoeld dat de opgedane kennis en verworvenheden van de interventies ook na afloop van het NP Onderwijs benut zullen worden. 14 procent van de schoolleiders is op dit moment niet bezig met duurzame borging, waarvan 13 procent het nog wel van plan is. Voor 16 procent van de scholen is het momenteel nog onduidelijk of de school aan duurzame borging toekomt.

88 procent van de vo-scholen die aan duurzame borging werken geeft daaraan vorm door enkele interventies (eventueel aangepast) onderdeel te maken van hun reguliere manier van werken (Tabel 3.7). Bij

60 procent van deze scholen wordt (tevens) gezorgd dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden. Bij 41 procent blijven specifieke thema's terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen en 37 procent neemt de interventies structureel op in de begroting. 6 procent van de scholen geeft op een andere manier vorm aan duurzame borging. Uit 35 open antwoorden blijkt dat bijna de helft van de vo-scholen streeft naar het opnemen van interventies in hun begroting en beleid. Een kwart wil de inzet van extra personeel behouden. Daarnaast streven scholen naar blijvende inzet van aangeschaft materiaal en het behoud van kleine klassen. 9 procent laat weten dat het zonder NP Onderwijs-gelden moeilijk wordt om de interventies te blijven bekostigen.

Tabel 3.7 Hoe geeft u vorm aan duurzame borging van het NP Onderwijs? (n=618)

	Aantal	Percentage
Enkele interventies worden (eventueel aangepast) onderdeel van onze reguliere manier van werken	546	88%
We zorgen ervoor dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden	370	60%
Specifieke thema's/onderwerpen blijven terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen	253	41%
We nemen de interventies structureel op in de begroting	230	37%
Anders	40	6%

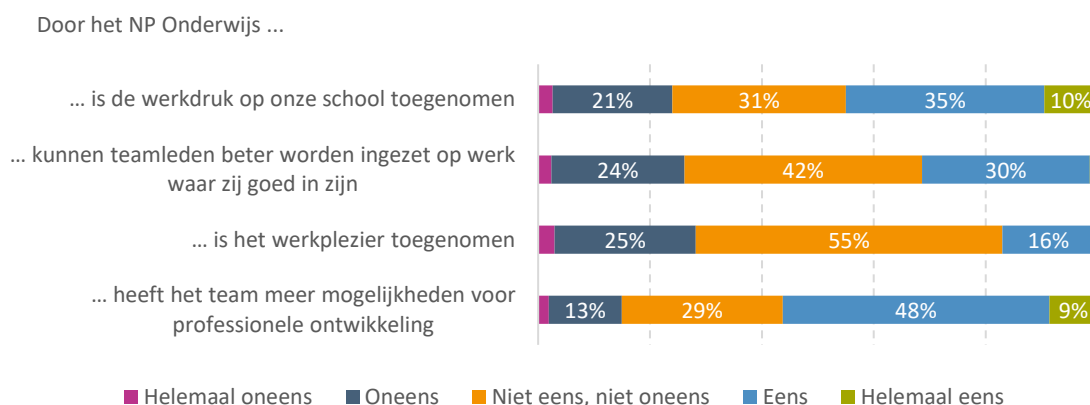
Bron: vragenlijst schoolleiders

Aan schoolleiders die (nog) niet aan duurzame borging van de interventies werken, is gevraagd waarom ze dit nog niet doen. De helft van deze schoolleiders zegt dat ze het wel willen, maar het niet lukt omdat het om incidentele middelen gaat. Volgens 36 procent is het wel de bedoeling om aan borging te werken en gaat daarvoor nog een plan maken. Voor 4 procent van de vo-scholen die (nog) niet aan duurzame borging werken, waren de interventies alleen tijdelijk nodig om corona-achterstanden tegen te gaan. 10 procent van de scholen werkt om een andere reden (nog) niet aan duurzame borging van de interventies. In de open antwoorden zijn weinig trends zichtbaar. Scholen benoemen verschillende redenen, waaronder gebrek aan tijd en ruimte en personeelsproblematiek. Wel komt bij sommige scholen terug dat zij niet alle interventies vinden passen bij hun doelen als school en daarom deze interventies niet te gaan borgen.

Impact op de werkomstandigheden van het team

Het NP Onderwijs heeft gevolgen voor de werkomstandigheden van het team. Meer dan de helft van de schoolleiders (56 procent) is het (helemaal) eens dat het team door het NP Onderwijs meer mogelijkheden heeft voor professionele ontwikkeling (Figuur 3.10). 31 procent geeft (daarnaast) aan dat teamleden beter kunnen worden ingezet op werk waar zij goed in zijn. Wat betreft werkdruk is 45 procent het (helemaal) oneens dat dit door het NP Onderwijs is toegenomen, terwijl een kwart juist wel meer werkdruk ervaart. Meer dan een kwart van de schoolleiders ziet een afname in werkplezier bij het team, tegenover 17 procent die juist een toename in werkplezier ziet.

Figuur 3.10 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de impact van het NP Onderwijs op het werk van u en uw collega's? (n=883)

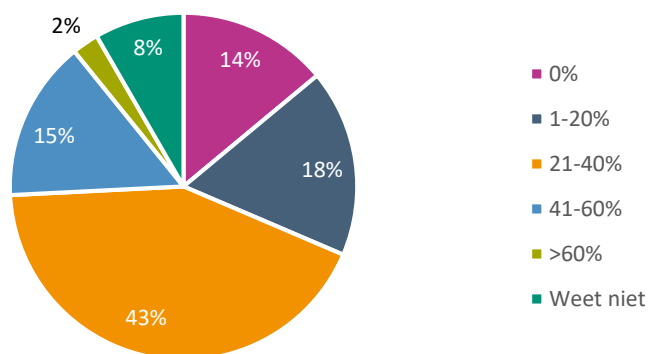
Bron: vragenlijst schoolleiders

NP Onderwijs-middelen in schooljaar 2023-2024

Ruim drie kwart (78 procent) van de schoolleiders in het vo verwacht na dit schooljaar (dus in schooljaar 2023-2024) nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken. Dit blijkt niet te verschillen naar gelang de achterstandsscore van scholen.

Aan de schoolleiders die verwachten volgend schooljaar over NP Onderwijs-middelen te beschikken is gevraagd over welk deel van de totaal beschikbaar gestelde middelen (over de gehele looptijd) zij verwachten te beschikken bij de start van het schooljaar 2023-2024 (Figuur 3.11). Bij 18 procent van alle scholen is dat maximaal 20 procent van de totale middelen, bij 43 procent van alle scholen tussen 21 en 40 procent en bij 15 procent van alle scholen tussen 41 en 60 procent. 2 procent van alle scholen heeft volgend schooljaar naar verwachting meer dan 60 procent van de totale NP Onderwijs-middelen te besteden en 8 procent weet niet of ze na dit schooljaar middelen overhouden.

Figuur 3.11 Over welk deel van het totale bedrag dat uw schoolvestiging heeft ontvangen in het kader van het NP Onderwijs (voor de gehele looptijd van schooljaar 2021-2022 tot en met 2024-2025) beschikt u nog bij de start van het schooljaar 2023-2024? (n=883)

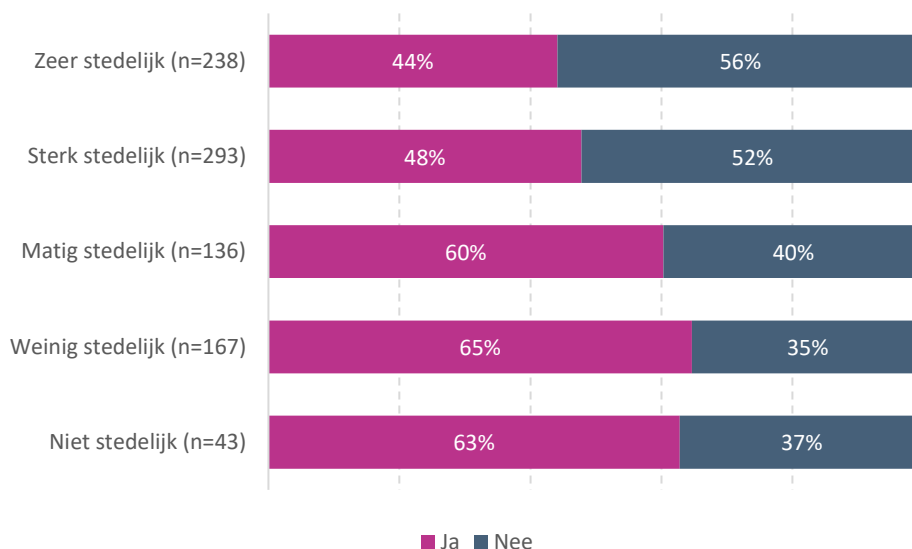
Bron: vragenlijst schoolleiders

43 procent van de vo-scholen is niet van plan om voor de besteding van de NP Onderwijs-middelen in 2023-2024 een nieuwe schoolscan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken. 20 procent is wel van plan om een nieuwe schoolscan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken, 14 procent alleen een nieuwe schoolscan en 23 procent alleen een nieuw schoolprogramma. Er is geen statistisch significante samenhang tussen de verwachte hoeveelheid NP Onderwijs-middelen voor schooljaar 2023-2024 en het wel of niet maken van een nieuw schoolplan.

Inzet gemeenten

Tot slot is aan schoolleiders een aantal vragen gesteld over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs. Iets meer dan de helft van de schoolleiders in het vo (53 procent) zegt zicht te hebben op wat hun gemeente doet in het kader van het NP Onderwijs. Dit blijkt te verschillen naar de stedelijkheidsgraad van de gemeente waarin scholen zijn gevestigd (Figuur 3.12). Hoe stedelijker de gemeente, hoe minder zicht scholen hebben op wat gemeenten doen in het kader van het NP Onderwijs.

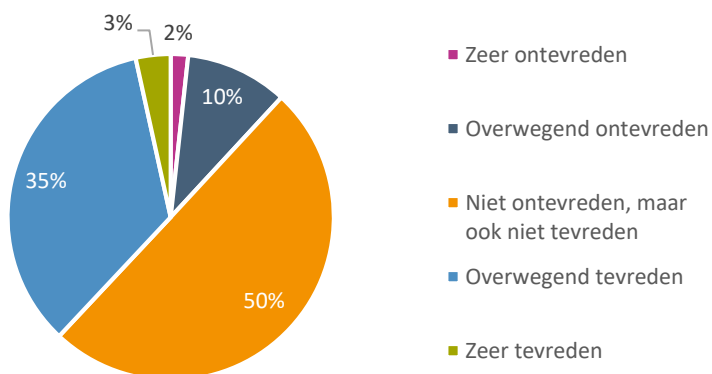
Figuur 3.12 Heeft u zicht op de inzet van gemeenten in het kader van het NP Onderwijs? (n=877)

Bron: vragenlijst schoolleiders

22 procent van de schoolleiders die zicht hebben op de inzet van gemeenten zegt (zeer) veel van de inzet van de gemeente te merken, 58 procent merkt het een beetje en 20 procent merkt nauwelijks iets of niets. **Figuur 3.13** laat zien dat 38 procent van de schoolleiders die zicht hebben op wat gemeenten doen in het kader van NP Onderwijs, overwegend tevreden of zeer tevreden is over de inzet van de gemeente. De helft is niet ontevreden, maar ook niet tevreden en 12 procent is ontevreden.

Figuur 3.13 Hoe tevreden bent u over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs? (n=463)

Bron: vragenlijst schoolleiders

(Voortgezet) speciaal onderwijs

4

4 (Voortgezet) speciaal onderwijs

In schooljaar 2022-2023 is tweemaal een enquête uitgezet onder alle scholen in het (voortgezet) speciaal onderwijs (v)so. Het doel van deze enquêtes is zicht te krijgen op wat scholen doen met de aanvullende middelen die zij ontvangen in het kader van het NP Onderwijs. Voor dit hoofdstuk is gebruikgemaakt van informatie verzameld via vragenlijsten onder schoolleiders ongeveer halverwege het schooljaar (februari-maart). In totaal hebben 306 schoolleiders de vragenlijst ingevuld (52 procent van het totaal). Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met eerdere metingen van de implementatiemonitor onder schoolleiders in het (v)so.

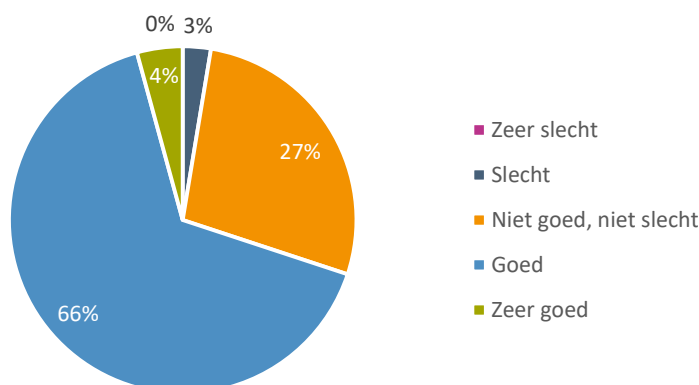
4.1 Uitvoering van de plannen en bovengemiddelde inzet op specifieke doelgroepen

Realisatie van de plannen en ervaren knelpunten

Het merendeel van de schoolleiders (70 procent) vindt dat het tot nu toe (zeer) goed lukt om de plannen die zijn gemaakt voor het huidige schooljaar tot uitvoering te brengen (Figuur 4.1). Dit percentage is ongeveer vergelijkbaar met de derde meting begin dit schooljaar (66 procent), maar hoger dan bij de tweede meting halverwege schooljaar 2021-2022.

Onderzocht is of de mening van schoolleiders over de realisatie van de plannen in schooljaar 2022-2023 verschilt gegeven de achterstandsscore van hun school, de stedelijkheid van de gemeente en het landsdeel waarin ze zijn gevestigd. Er zijn geen significante verschillen gevonden.

Figuur 4.1 In hoeverre lukt het tot nu toe om de plannen die zijn gemaakt voor het schooljaar 2022-2023 daadwerkelijk tot uitvoering te brengen? (n=306)

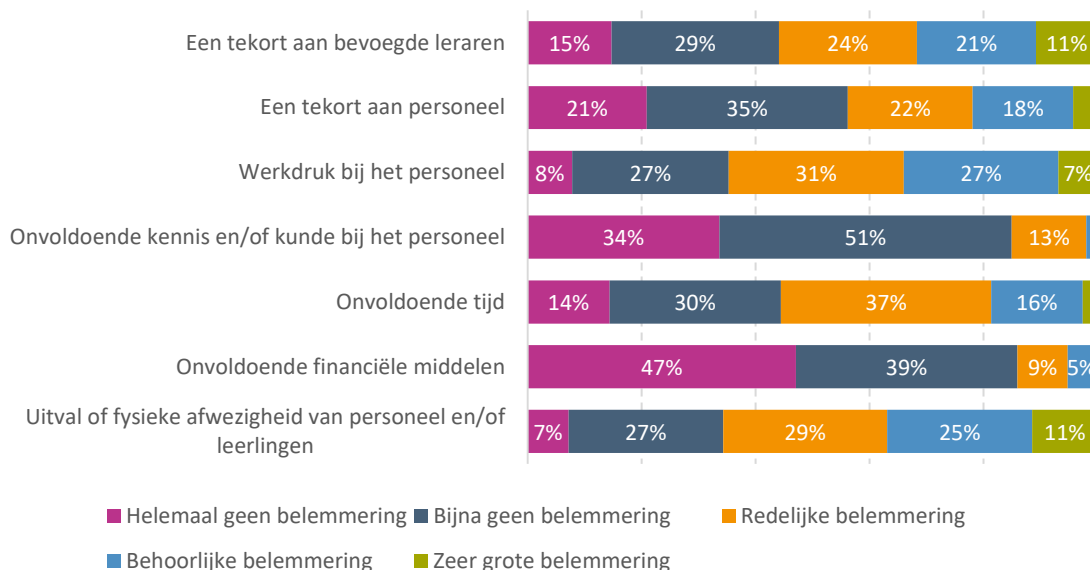
Bron: vragenlijst schoolleiders

Aan schoolleiders is gevraagd welke belemmeringen zij ervaren bij het tot uitvoering brengen van de interventies (Figuur 4.2). Twee derde²¹ van de schoolleiders ervaart de werkdruk bij het personeel en/of de uitval of fysieke afwezigheid van personeel en/of leerlingen als knelpunt. Ongeveer een derde ziet dit zelfs als een behoorlijke of zeer grote belemmering. Daarnaast stelt meer dan de helft van de schoolleiders (56 procent) dat hun school te maken heeft met een tekort aan bevoegde leraren en/of onvoldoende tijd. 46 schoolleiders zeggen (ook) 'andere knelpunten' te ervaren. In de open antwoorden is ook in het voortgezet speciaal onderwijs terug te zien dat veel schoolleiders knelpunten ervaren rondom personeelstekorten. Hierdoor kunnen zij vaak niet het personeel inzetten voor NP Onderwijstaken, omdat het lesgeven voor gaat. Daarnaast worden er knelpunten ervaren rondom de financiën. Zij zouden daarom graag een structurelere invulling van de NP Onderwijsgelden willen zien.

Onvoldoende kennis en/of kunde bij het personeel en onvoldoende financiële middelen blijken bij ruim 80 procent van de scholen helemaal geen of bijna geen belemmering te vormen voor de uitvoering van de interventies.

²¹ Dit percentage betreft het totaal van de categorieën 'redelijke belemmering', 'behoorlijke belemmering' en 'zeer grote belemmering'.

Figuur 4.2 In hoeverre zijn onderstaande punten momenteel een belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs? (n=306)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Aanvullend is onderzocht of de mate waarin een tekort aan bevoegde leraren wordt ervaren als belemmering voor de uitvoering van de interventies in het kader van het NP Onderwijs, verschilt gegeven de achterstandsscore van scholen. Dit blijkt niet het geval.

Inzet personeel en invloed subsidie basisvaardigheden

42 procent van de (v)so-scholen heeft het (zeer) veel moeite gekost om personeel te vinden of vrij te maken voor de uitvoering van de interventies. Dit aandeel is lager dan bij de tweede meting van de implementatiemonitor halverwege schooljaar 2021-2022 (was toen 64 procent).

Ook is aan schoolleiders gevraagd of zij middelen en/of ondersteuning ontvangen in het kader van de subsidieregeling Verbetering basisvaardigheden, waarmee het kabinet structureel 1 miljard euro per jaar investeert in taal, rekenen/wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Hieruit blijkt dat 56 procent van de schoolleiders geen subsidieaanvraag heeft gedaan en een derde van de scholen die wel een subsidieaanvraag hebben gedaan is uitgeloot (34 procent). 8 procent van de (v)so-scholen ontvangt de basissubsidie en 2 procent ontvangt zowel de basissubsidie als ondersteuning van een basisteam.

Vervolgens is schoolleiders die een basissubsidie ontvangen gevraagd of de subsidie gevolgen heeft voor de uitvoering van de plannen in het kader van het NP Onderwijs. Hiervan geeft het merendeel van de desbetreffende schoolleiders (80 procent) aan dat de subsidie geen gevolgen heeft voor de uitvoering van de plannen (Tabel 4.1). 7 procent van de scholen met een basissubsidie gaat de interventies herzien en/of de interventies sneller uitvoeren. 3 procent van de scholen met een basissubsidie gaat hun behoeftes opnieuw inventariseren of de interventies minder snel uitvoeren.

Tabel 4.1 Heeft de subsidie vanuit het masterplan basisvaardigheden gevolgen voor de uitvoering van jullie plannen in het kader van het NP Onderwijs? (n=30)

	Aantal	Percentage
Nee	24	80%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs herzien	2	7%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs sneller uitvoeren	2	7%
Ja, we gaan onze behoeftes opnieuw inventariseren	1	3%
Ja, we gaan de interventies voor het NP Onderwijs minder snel uitvoeren	1	3%
Anders	0	0%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Inzet op specifieke doelgroepen

Het merendeel van de (v)so-scholen (70 procent) heeft plannen gericht op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (Tabel 4.2). Ook leerlingen met een taalachterstand en leerlingen met een kwetsbare gezondheid zijn doelgroepen waar veel scholen bovengemiddeld op inzetten. 15 procent van de scholen zet de middelen van het NP Onderwijs in op andere doelgroepen binnen hun school. Uit de analyse van de open antwoorden blijkt dit veelal te gaan om alle leerlingen. Ook zetten scholen de middelen in voor leerlingen met een sociaalemotionele achterstand, waarbij in het bijzonder de doelgroep VSO ZML benoemd is. Daarnaast is het opvullen van vakinhoudelijke lacunes voor scholen een reden om hier de middelen voor in te zetten.

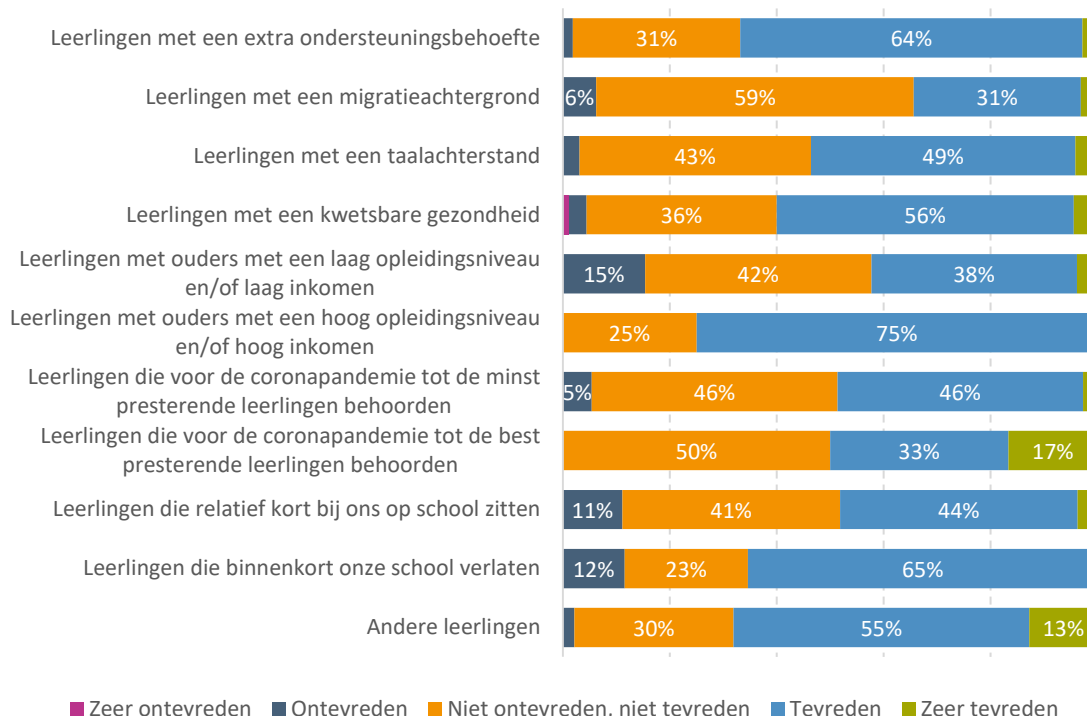
Tabel 4.2 Op welke leerlingen zet u dit schooljaar bovengemiddeld in met de NP Onderwijs-middelen? (n=306)

	Aantal	Percentage
Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte	214	70%
Leerlingen met een taalachterstand	97	32%
Leerlingen met een kwetsbare gezondheid	90	29%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de minst presterende leerlingen behoorden	37	12%
Leerlingen met een migratieachtergrond	32	10%
Leerlingen die relatief kort bij ons op school zitten	27	9%
Leerlingen die binnenkort onze school verlaten	26	8%
Leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau en/of laag inkomen	26	8%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de best presterende leerlingen behoorden	6	2%
Leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen	4	1%
Andere doelgroepen binnen de school	47	15%
Geen van bovenstaande groepen	61	20%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Schoolleiders hebben vervolgens aangegeven hoe tevreden ze zijn over de resultaten die ze bij de doelgroepen bereikt hebben (Figuur 4.3). Driekwart van de schoolleiders is (zeer) tevreden over de resultaten die ze bereikt hebben bij leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen. Over de resultaten die ze bereikt hebben bij leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte en leerlingen die binnenkort de school verlaten is respectievelijk 67 en 65 procent van de schoolleiders (zeer) tevreden. Daarnaast geeft 60 procent van de scholen aan (zeer) tevreden te zijn over de resultaten die tot nu toe bereikt zijn bij leerlingen met een kwetsbare gezondheid. 15 procent van de scholen geeft aan dat ze (zeer) ontevreden zijn over de resultaten die tot nu toe bereikt zijn bij leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau en/of laag inkomen.

Figuur 4.3 Hoe tevreden bent u over de resultaten die u bij de volgende groepen leerlingen tot nu toe bereikt heeft? (n=245)

Bron: vragenlijst schoolleiders

4.2 Monitoren van effecten van de ingezette interventies

Schoolleiders hebben aangegeven of en hoe zij de effecten van de ingezette interventies monitoren. Eerst is schoolleiders gevraagd naar de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen, vervolgens naar de effecten op het welbevinden van leerlingen.

Leerprestaties van leerlingen

Om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren, benut het merendeel van de (v)so-scholen hun leerlingvolgsysteem (80 procent) (Tabel 4.3). Daarnaast maken veel scholen gebruik van uitvraag onder leraren (58 procent) en leerlingresultaten op proefwerken of andere toetsen (43 procent). Er wordt relatief minder gebruikgemaakt van het leerlingadministratiesysteem (23 procent) en leerlingenquêtes (21 procent). 10 procent van de (v)so-scholen benut (ook) andere gegevens voor het monitoren van de leerprestaties van leerlingen. Scholen die aangaven de leerprestaties op een andere manier te meten, deden dit met name aan de hand van formele of informele meetinstrumenten. Deze instrumenten variëren van gesprekken met ouders, leraren, leerlingen en andere betrokkenen, tot speciale modules die de leerprestaties van leerlingen kunnen analyseren. In twee gevallen worden deze typen instrumenten gecombineerd.

Respectievelijk 1 en 8 procent van de schoolleiders zegt dat ze de effecten op leerprestaties niet monitoren en niet inzetten op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen.

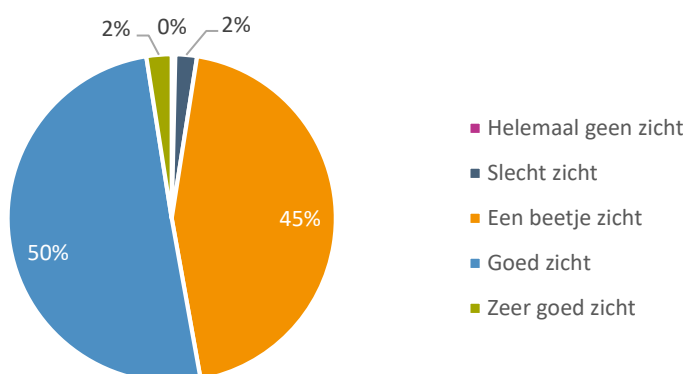
Tabel 4.3 Welke gegevens benut u om de effecten van de interventies op de leerprestaties van leerlingen te monitoren? (n=306)

	Aantal	Percentage
Gegevens uit ons leerlingvolgsysteem	245	80%
Uitvraag onder leraren	177	58%
Leerlingresultaten op proefwerken en andere toetsen	131	43%
Gesprekken met leerlingen en/of hun ouders	120	39%
Uitvraag onder uitvoerders van de interventies	103	34%
Leerlingadministratiesysteem	71	23%
Leerlingenquêtes	64	21%
De (tweejaarlijkse) NCO leergroei schoolrapportages	0	0%
Anders	32	10%
De effecten op leerprestaties worden niet gemonitord	3	1%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen	24	8%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Iets meer dan de helft van de schoolleiders die de effecten op leerprestaties monitoren (52 procent) geeft aan (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen (Figuur 4.4). 45 procent van de (v)so-scholen heeft een beetje zicht en 2 procent heeft slecht zicht²².

Figuur 4.4 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op de leerprestaties van leerlingen? (n=282)

Bron: vragenlijst schoolleiders

Welbevinden van leerlingen

Om de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen te monitoren, maakt respectievelijk 74 en 73 procent van de (v)so-scholen gebruik van vragenlijsten onder leerlingen en (ook) van uitvraag onder leraren/mentoren (Tabel 4.4). Het minst wordt gebruikgemaakt van uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies (32 procent). 21 procent van de scholen benut andere gegevens om het welbevinden van leerlingen te monitoren. Net als bij de po- en vo-scholen geldt ook voor (v)so-scholen die welbevinden op een andere manier meten dat ze dit doen via gesprekken en evaluaties of via monitoring-tools en andere typen analyses. Opvallend is dat, in tegenstelling tot de andere schooltypen, formele meetinstrumenten hier meer gebruikt worden dan informele meetinstrumenten (zoals gesprekken met leerlingen).

²² De scholen die geen of weinig zicht hebben op de effecten van hun interventies zeggen dit lastig te kunnen meten door de complexiteit van hun doelgroep. Zo is er op een paar scholen sprake van veel leerlingwisselingen, waardoor het lastig is de leerlijn van dezelfde leerlingen te analyseren. Ook vinden sommige scholen het lastig om effecten in isolatie te meten, omdat ook externe factoren een rol spelen.

2 procent van de schoolleiders zegt dat ze de effecten op welbevinden niet monitoren en/of niet inzetten op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen met de interventies in het kader van NP Onderwijs.

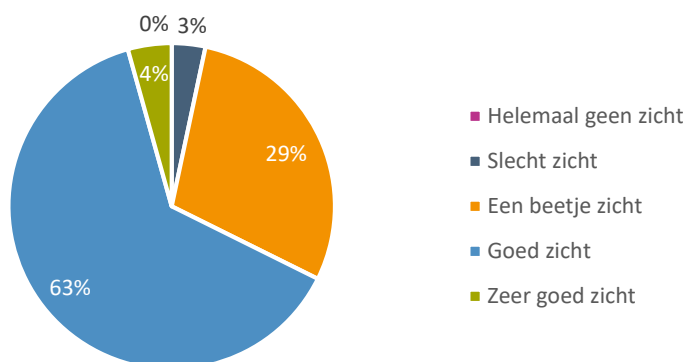
Tabel 4.4 Op welke wijze worden op uw school de effecten van de interventies op het welbevinden van leerlingen gemonitord? (n=306)

	Aantal	Percentage
Vragenlijst(en) onder leerlingen	225	74%
Uitvraag onder leraren/mentoren	222	73%
Uitvraag onder andere betrokken uitvoerders van de interventies	97	32%
Anders	65	21%
De effecten op welbevinden worden niet gemonitord	5	2%
Wij zetten met NP Onderwijs niet in op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen	6	2%

Bron: vragenlijst schoolleiders

67 procent van de schoolleiders die de effecten op welbevinden monitoren zegt (zeer) goed zicht te hebben op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen (Figuur 4.5). 29 procent van de (v)so-scholen heeft een beetje zicht en 3 procent heeft slecht zicht²³.

Figuur 4.5 In hoeverre heeft uw school zicht op de effecten van de ingezette interventies op het welbevinden van leerlingen? (n=300)

Bron: vragenlijst schoolleiders

4.3 Vaststellen van effecten van interventies op leerlingen

Ervaren ontwikkelingen op leerlingen

Bijna alle schoolleiders zetten met de NP Onderwijs-middelen in op het verbeteren van het welbevinden van leerlingen (91 procent). 67 procent van de schoolleiders zet in op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op taal- en leesvaardigheid, 51 procent op het verbeteren van de executieve vaardigheden van leerlingen en 47 procent op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op rekenen/wiskunde. Op het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen op de overige en beroepsgerichte vakken zet circa een kwart van de (v)so scholen in met de interventies in het kader van het NP Onderwijs.

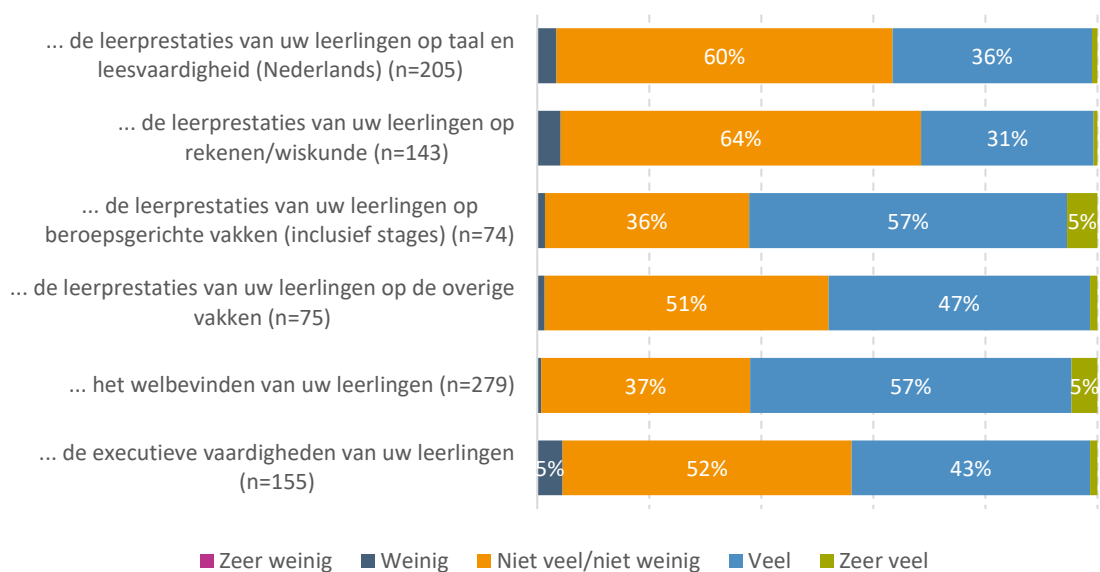
Schoolleiders hebben vervolgens voor de bovenstaande aspecten bij leerlingen waar zij op inzetten aangegeven in hoeverre zij daarop positieve effecten ervaren als gevolg van de ingezette interventies (Figuur 4.6). Bijna twee derde van de schoolleiders die met het NP Onderwijs inzetten op het welbevinden van leerlingen en/of op de leerprestaties van leerlingen op beroepsgerichte vakken ervaart daarop (zeer) veel positieve ontwikkelingen. Iets minder dan de helft van de schoolleiders die inzetten op de

²³ De oorzaak voor het gebrek aan zicht ligt volgens scholen aan problemen rondom het meten van de effecten. Welbevinden is volgens deze scholen niet los van andere factoren te analyseren.

leerprestaties van leerlingen op overige vakken en op executieve vaardigheden ervaart daarop (zeer) veel positieve effecten. Op de leerprestaties van leerlingen op taal- en leesvaardigheid en op rekenen/wiskunde ervaren relatief minder schoolleiders (zeer) veel positieve effecten (respectievelijk 37 en 31 procent).

Ten opzichte van de derde meting van de implementatiemonitor (begin schooljaar 2022-2023) zijn schoolleiders minder positief geworden over de effecten op het welbevinden van leerlingen (toen ervaarde 70 procent (zeer) veel positieve ontwikkelingen). Wel zijn schoolleiders positiever geworden over de effecten op de executieve vaardigheden en leerprestaties van leerlingen (toen ervaarde circa een kwart van de schoolleiders (zeer) veel positieve effecten).

Figuur 4.6 In hoeverre ervaart u positieve ontwikkelingen als gevolg van de ingezette interventies op ...?

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de meest positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

In Tabel 4.5 is de top 3 weergegeven van de meest genoemde interventies waarbij schoolleiders tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen. De top 3 interventies zijn: 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Instructie in kleine groepen'. Bij de derde meting van de implementatiemonitor begin dit schooljaar stonden deze interventies ook in de top 3.

Tabel 4.5 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de meeste positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=306)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	176	58%
2. Onderwijsassistenten/instructeurs	131	43%
3. Instructie in kleine groepen	111	36%

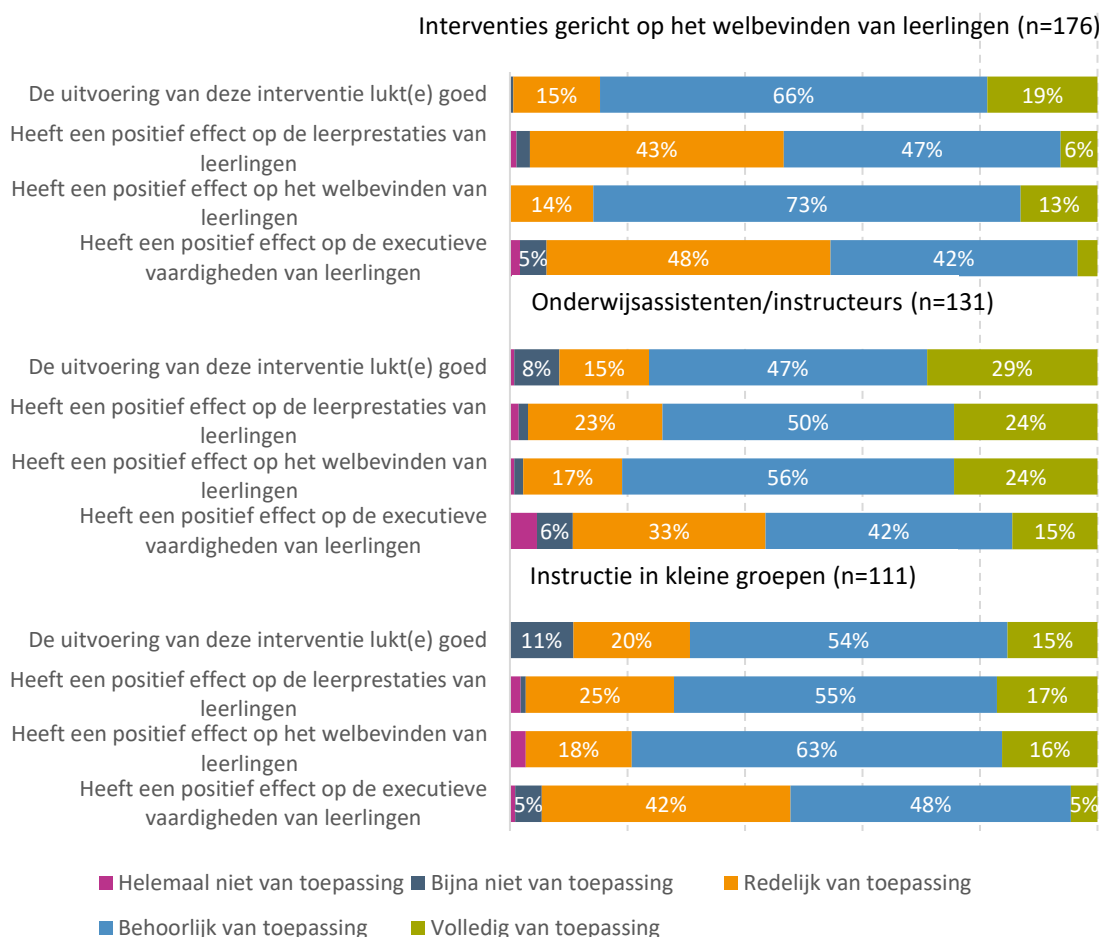
Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies aan te geven in hoeverre de volgende vier stellingen daarop van toepassing zijn:

- De uitvoering van deze interventies lukte goed.
- De interventie heeft een positief effect op de leerprestaties van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op het welbevinden van leerlingen.
- De interventie heeft een positief effect op de executieve vaardigheden van leerlingen.

Figuur 4.7 geeft hiervan de resultaten weer, waaruit blijkt dat de meerderheid van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens is dat de uitvoering van alle drie interventies goed is gelukt. Ook geeft het overgrote deel aan dat de interventies een positief effect hebben op het welbevinden van leerlingen. Ongeveer de helft van de schoolleiders is het er tevens behoorlijk of volledig mee eens dat de drie interventies een positief effect hebben op de executieve vaardigheden van leerlingen.

Figuur 4.7 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn:

Bron: vragenlijst schoolleiders

Interventies die de minst positieve ontwikkelingen bewerkstelligen bij leerlingen

Voor de interventies waarbij schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen ervaren op hun leerlingen is de top 3 weergegeven in Tabel 4.6. Dit blijken te zijn: 'Metacognitie en zelfregulerend leren', 'Cultuur-educatie' en op een gedeelde derde plek 'Een-op-een-begeleiding', 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Ouderbetrokkenheid'. Wat hierbij opvalt is dat 'Onderwijsassistenten/instructeurs' in zowel de top 3 interventies staat met de meeste positieve ontwikkelingen op leerlingen als in de top 3 interventies met de minst positieve ontwikkelingen. Bij de derde meting van de implementatiemonitor begin dit schooljaar stonden 'Metacognitie en zelfregulerend leren' en 'Ouderbetrokkenheid' ook in deze top 3. De andere interventie die toen volgens schoolleiders de minst positieve ontwikkelingen bij leerlingen bewerkstelligde, was 'Digitale technologie'.

Tabel 4.6 Bij welke interventie heeft u tot nu toe de minst positieve ontwikkelingen op uw leerlingen ervaren (bijvoorbeeld op het gebied van leerprestaties, welbevinden of executieve vaardigheden)? (n=306)

Top 3	Aantal	Percentage
1. Metacognitie en zelfregulerend leren	18	6%
2. Cultuureducatie	17	6%
3. Een-op-eenbegeleiding, Onderwijsassistenten/instructeurs en Ouderbetrokkenheid	15	5%

Bron: vragenlijst schoolleiders

Ook is schoolleiders gevraagd om voor hun top 3 interventies met de minst positief ervaren ontwikkelingen op leerlingen aan te geven in hoeverre de volgende drie stellingen van toepassing zijn:

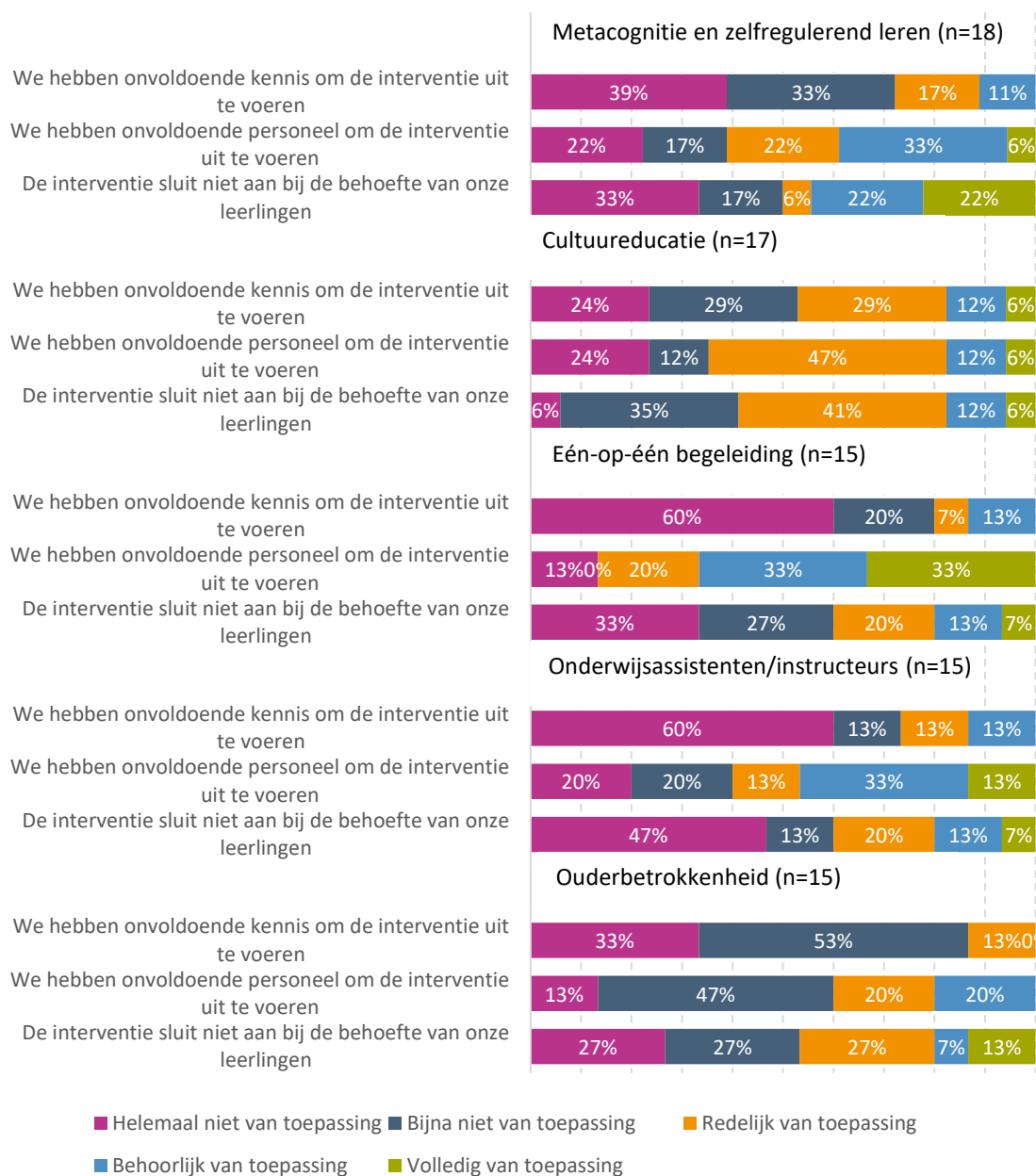
- We hebben onvoldoende kennis om de interventie uit te voeren.
- We hebben onvoldoende personeel om de interventie uit te voeren.
- De interventie sluit niet aan bij de behoefte van onze leerlingen.

Figuur 4.8 toont hiervan de resultaten en daaruit blijkt dat twee derde van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens is dat ze onvoldoende personeel hebben om de interventie 'Een-op-eenbegeleiding' uit te voeren. Bij de interventies 'Onderwijsassistenten/instructeurs' en 'Metacognitie en zelfregulerend leren' is dit volgens respectievelijk 47 en 39 procent²⁴ het geval. Volgens 44 procent van de schoolleiders sluit de interventie 'Metacognitie en zelfregulerend leren' tevens niet aan bij de behoefte van leerlingen. Dit speelt bij de andere interventies bij circa één op de vijf scholen een rol. Ten slotte is 18 procent van de schoolleiders het er behoorlijk of volledig mee eens dat ze onvoldoende kennis hebben om de interventie 'Cultuureducatie' uit te voeren. Dit speelt bij de andere interventies een relatief minder grote rol.

Naast de bovengenoemde redenen voor het minder goed verlopen van de interventies hebben schoolleiders ook andere redenen genoemd in een open antwoord. Overige redenen waarom scholen bij sommige interventies de minst positieve ontwikkelingen ervaren liggen voor een groot deel aan de doelgroep. Deze scholen zeggen dat de interventies extra belastend zijn voor deze kwetsbare doelgroep. Extra lessen en activiteiten pakken daarom niet altijd positiever uit voor deze leerlingen. Gebrek aan tijd en faciliteiten zijn voor sommige scholen reden dat de interventies niet optimaal kunnen worden uitgevoerd. Problemen met het verkrijgen van competent personeel voor het uitvoeren van de interventies spelen bij een aantal scholen ook een rol.

²⁴ Dit percentage betreft het totaal van de categorieën 'behoorlijk van toepassing' en 'volledig van toepassing'.

Figuur 4.8 Geef voor de gekozen interventie(s) aan in hoeverre onderstaande stellingen van toepassing zijn:

Bron: vragenlijst schoolleiders

4.4 Middelen en duurzame borging van de interventies

Aan schoolleiders is gevraagd of zij de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere zaken besteden dan aan de gekozen interventies uit de menukaart. 13 procent van de schoolleiders zegt dat zij de middelen ook aan andere zaken besteden en 9 procent weet het niet. De rest van de schoolleiders stelt dat zij de middelen van het NP Onderwijs alleen aan de gekozen interventies besteden. De (v)so-scholen hebben de middelen van het NP Onderwijs ook aan andere interventies besteed die geen deel uitmaken van de menukaart. Bij het analyseren van 39 open antwoorden is gebleken dat bijna de helft van de (v)so-scholen er personele zaken mee financiert, zoals extra inzet van personeel en deskundigheidsbevordering. Een derde heeft nieuwe materialen aangeschaft en onderwijsruimtes verbeterd. Een vijfde van de scholen besteedt het geld aan specifieke schoolvakken en het ontwikkelen van specifieke vaardigheden, bijvoorbeeld technisch lezen. Achttien procent zegt de onderwijskwaliteit te verhogen door

nieuwe leermethoden en een brede aanpak. Andere doelen zijn buitenschoolse activiteiten, veiligheid en welzijn.

Borging

Op driekwart van de (v)so-scholen (74 procent) wordt aan duurzame borging van de interventies gewerkt. Hiermee wordt bedoeld dat de opgedane kennis en verworvenheden van de interventies ook na afloop van het NP Onderwijs benut zullen worden. 9 procent van de schoolleiders is op dit moment niet bezig met duurzame borging, maar is het nog wel van plan. Voor 17 procent van de scholen is het momenteel onduidelijk of de school aan duurzame borging toekomt.

86 procent van de po-scholen die aan duurzame borging werkt, geeft daaraan vorm door enkele interventies (eventueel aangepast) onderdeel te maken van hun reguliere manier van werken (Tabel 4.7). Bij 62 procent van deze scholen wordt (daarnaast) gezorgd dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden. 40 procent zegt dat ze de interventies structureel opnemen in de begroting en bij 27 procent blijven specifieke thema's terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen. 6 procent van de scholen geeft op een andere manier vorm aan duurzame borging. Uit dertien open antwoorden maken we op dat (v)so-scholen het NP Onderwijs met name duurzaam willen borgen door interventies op te nemen in de vaste structuur en begroting en door methoden zoals de OPP-cyclus.

Tabel 4.7 Hoe geeft u vorm aan duurzame borging van het NP Onderwijs? (n=226)

	Aantal	Percentage
Enkele interventies worden (eventueel aangepast) onderdeel van onze reguliere manier van werken	194	86%
We zorgen ervoor dat medewerkers geschoold zijn om de kennis te behouden	140	62%
We nemen de interventies structureel op in de begroting	91	40%
Specifieke thema's/onderwerpen blijven terugkomen op leerlingbesprekingen of rapportvergaderingen	61	27%
Anders	13	6%

Bron: vragenlijst schoolleiders

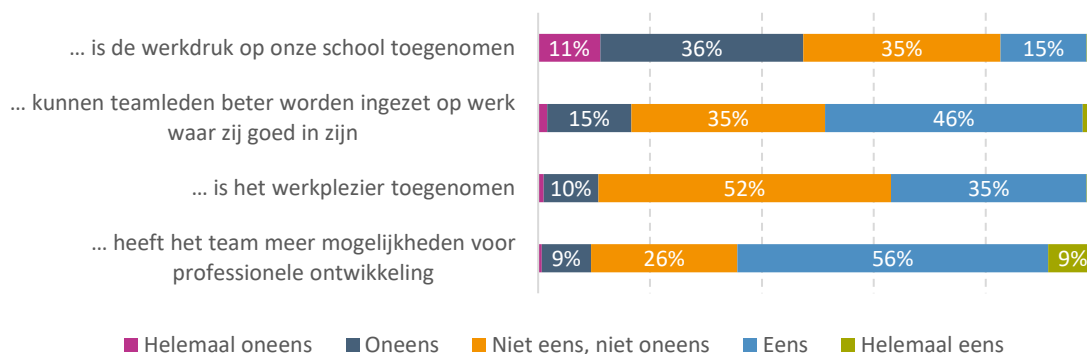
Aan schoolleiders die (nog) niet aan duurzame borging van de interventies werken, is gevraagd waarom ze dit nog niet doen. Iets minder dan de helft van deze schoolleiders (44 procent) zegt dat ze het wel willen, maar dat het niet lukt omdat het om incidentele middelen gaat. Volgens 41 procent is het wel de bedoeling om aan borging te werken en gaan ze daarvoor nog een plan maken. Voor 7 procent van de (v)so-scholen die niet aan duurzame borging werken, waren de interventies alleen tijdelijk nodig om corona-achterstanden tegen te gaan. 7 procent van de scholen werkt om een andere reden (nog) niet aan duurzame borging van de interventies.

Impact op de werkomstandigheden van het team

Het NP Onderwijs heeft gevolgen op de werkomstandigheden van het team. 64 procent van de schoolleiders is het (helemaal) eens dat het team door het NP Onderwijs meer mogelijkheden heeft voor professionele ontwikkeling (Figuur 4.9). Wat betreft werkdruk is bijna de helft het (helemaal) oneens dat dit door het NP Onderwijs is toegenomen (47 procent). 49 procent vindt daarnaast dat teamleden beter kunnen worden ingezet op werk waar zij goed in zijn en 37 procent ervaart een toename in werkplezier.

Figuur 4.9 In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen over de impact van het NP Onderwijs op het werk van u en uw collega's? (n=306)

Door het NP Onderwijs...

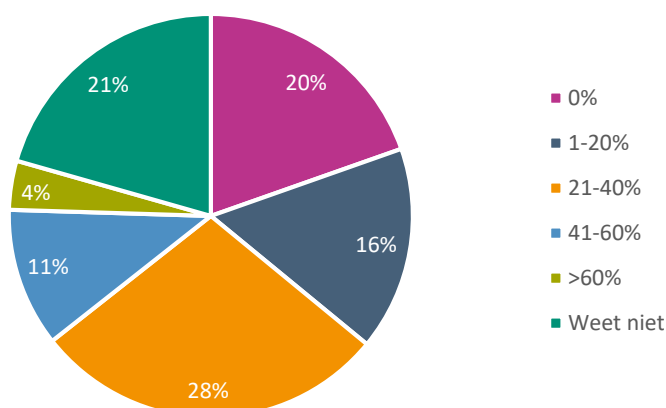
Bron: vragenlijst schoolleiders

NP Onderwijs-middelen in schooljaar 2023-2024

59 procent van de schoolleiders in het (v)so verwacht na dit schooljaar (dus in schooljaar 2023-2024) nog over NP Onderwijs-middelen te beschikken. Dit blijkt niet te verschillen naar gelang de achterstandsscore van scholen.

Aan de schoolleiders die verwachten volgend schooljaar over NP Onderwijs-middelen te beschikken, is gevraagd over welk deel van de totaal beschikbaar gestelde middelen (over de gehele looptijd) zij verwachten te beschikken bij de start van het schooljaar 2023-2024 (Figuur 4.10). Bij 16 procent van alle scholen is dat maximaal 20 procent van de totale middelen, bij 28 procent van alle scholen tussen 21 en 40 procent en bij 11 procent van alle scholen tussen 41 en 60 procent. 4 procent van alle scholen heeft volgend schooljaar naar verwachting meer dan 60 procent van de totale NP Onderwijs-middelen te besteden en 21 procent weet niet of ze na dit schooljaar middelen overhouden.

Figuur 4.10 Over welk deel van het totale bedrag dat uw schoolvestiging heeft ontvangen in het kader van het NP Onderwijs (voor de gehele looptijd van schooljaar 2021-2022 tot en met 2024-2025) beschikt u nog bij de start van het schooljaar 2023-2024? (n=306)

Bron: vragenlijst schoolleiders

De meerderheid van de (v)so-scholen (60 procent) die in schooljaar 2023-2024 nog over NP Onderwijs-middelen verwachten te beschikken, is niet van plan om voor de besteding daarvan een nieuwe schoolscan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken. 16 procent is wel van plan om een nieuwe schoolscan uit te voeren en een nieuw schoolprogramma te maken, 10 procent alleen een nieuwe

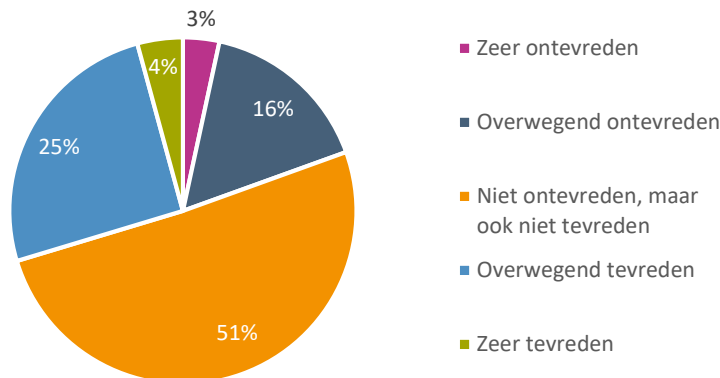
schoolscan en 15 procent alleen een nieuw schoolprogramma. Er is geen statistisch significante samenhang tussen de verwachte hoeveelheid NP Onderwijs-middelen voor schooljaar 2023-2024 en het wel of niet maken van een nieuw schoolplan.

Inzet gemeenten

Tot slot is aan schoolleiders een aantal vragen gesteld over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs. 39 procent van de schoolleiders in het (v)so zegt zicht te hebben op wat hun gemeente doet in het kader van het NP Onderwijs. Dit blijkt niet te verschillen naar de stedelijkheidgraad van de gemeente waarin scholen zijn gevestigd 19 procent van de desbetreffende schoolleiders zegt (zeer) veel van de inzet van de gemeente te merken, 46 procent merkt het een beetje en 35 procent merkt nauwelijks iets of niets.

Figuur 4.11 laat zien dat 29 procent van de schoolleiders die zicht hebben op de inzet van gemeenten in het kader van NP Onderwijs, overwegend tevreden of zeer tevreden is over de inzet van de gemeente. 51 procent is niet ontevreden maar ook niet tevreden en 19 procent is ontevreden.

Figuur 4.11 Hoe tevreden bent u over de inzet van de gemeente in het kader van het NP Onderwijs? (n=118)

Bron: vragenlijst schoolleiders

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Gemeenten en NP Onderwijs

5

5 Gemeenten en NP Onderwijs

Niet alleen scholen krijgen tijdelijk extra middelen Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs), ook gemeenten ontvangen daarvoor extra budget. Gemeenten kunnen dit inzetten om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie.²⁵ Gemeenten ontvangen een budget dat varieert van tienduizend euro tot meerdere miljoenen euro, afhankelijk van het aantal inwoners en de achterstandsscore. Gemiddeld ontvangen de gemeenten bijna 900 duizend euro per gemeente. In dit hoofdstuk bespreken we de bevindingen uit de derde meting onder gemeenten. Waar mogelijk vergelijken we de bevindingen met die uit de tweede meting (augustus-september 2022). Uitsplitsing naar gemeentegrootte, achterstandsscore en regio (Noord, Oost, West, Zuid) leveren nagenoeg geen significante verschillen op.

5.1 Planning en uitvoering van het NP Onderwijs

90

Negentig procent van de gemeenten is gestart met de uitvoering van de plannen of heeft de plannen al volledig uitgevoerd (Tabel 5.1). Het percentage gemeenten dat gestart is met de uitvoering van de plannen is vergelijkbaar met het percentage bij de tweede meting, aan het begin van het schooljaar 2022-2023. Het aantal gemeenten dat de plannen al volledig heeft uitgevoerd is toegenomen.

Tabel 5.1 Stand van zaken ronde de plannen voor de besteding van de middelen voor het NP Onderwijs (meting januari 2022, meting augustus 2022 en meting februari 2023)

	Eerste meting (n=148)		Tweede meting (n=139)		Derde meting (n=131)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Gemeente oriënteert zich wat ze met de middelen gaat doen	17	11%	1	1%	3	2%
Gemeente heeft een globaal beeld van wat ze met de middelen gaat doen	23	16%	4	3%	3	2%
Gemeente is bezig concrete plannen te ontwikkelen voor de inzet van de middelen	61	41%	17	12%	7	5%
Gemeente is reeds gestart met de uitvoering van de plannen	47	32%	116	83%	112	85%
Gemeente heeft de plannen al volledig uitgevoerd*	-	-	1	1%	6	5%

* Antwoordcategorie toegevoegd bij tweede meting

Bron: vragenlijsten gemeenten

Als redenen waarom gemeenten (n=13) nog niet gestart zijn met de uitvoering noemen gemeenten dat het veel tijd kost om af te stemmen met het onderwijs en het gebrek aan ambtelijke capaciteit wordt ook veel genoemd als reden.

Hoewel de verschillen niet significant zijn is de indruk, net als bij de vorige meting, dat kleine gemeenten (met maximaal 25.000 inwoners) wat minder vaak gestart zijn met de uitvoering dan grotere gemeenten.

5.2 De maatregelen waarvoor gemeenten kiezen

Om achterstanden in te lopen kunnen gemeenten verschillende activiteiten inzetten. De meeste gemeenten kiezen voor activiteiten op schoolniveau gericht op zorg en welzijn in de school of in de verlengde leertijd om coronavertragingen op sociaal en emotioneel vlak in te halen (Tabel 5.2). Ook bovenschoolse maatregelen worden door veel gemeenten genoemd.

²⁵ Meer informatie vindt u op <https://www.nponderwijs.nl/gemeenten>

Tabel 5.2 Type maatregelen die de gemeente uitvoert of wil gaan uitvoeren.
Meer dan één antwoord mogelijk

	Planners (n=10)	Percentage	Uitvoerders (n=118)	Percentage
Maatregelen gericht op zorg en welzijn in de school of in de verlengde leertijd om coronavertragingen op sociaal en emotioneel vlak in te halen	9	90%	108	92%
(Bovenschoolse) maatregelen die nodig zijn om coronavertragingen bij kinderen in te halen	7	70%	79	67%
Maatregelen gericht op het inhalen van coronavertragingen opgelopen in de voorschoolse periode	6	60%	65	55%
Maatregelen gericht op het bevorderen van lokale (en regionale) samenwerking	7	70%	60	51%
Maatregelen om (dreigende) thuiszitters te betrekken bij de aanpak van coronavertragingen	2	20%	47	40%
Anders	3	30%	17	14%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Gemiddeld noemen gemeenten drie maatregelen. Andere maatregelen die gemeenten noemen zijn bijvoorbeeld gericht op jeugdzorg, taalontwikkeling en talentontwikkeling. Een gemeente merkt op dat ze de middelen beschikbaar heeft gesteld aan de schoolbesturen in de gemeente. Na de vorige meting is de vraagstelling aangepast. De bevindingen zijn dus niet een-op-een vergelijkbaar.

In deze meting hebben we de gemeenten gevraagd om iets specifiekier te maken waarop de maatregelen zijn gericht. Meer dan de helft van de gemeenten die kiezen om de middelen te gebruiken voor maatregelen gericht op zorg en welzijn noemt extra schoolmaatschappelijk werk en jeugdhulp in de school als maatregelen (Tabel 5.3).

Tabel 5.3 Maatregelen gericht op zorg en welzijn in de school of in de verlengde leertijd.
Meer dan één antwoord mogelijk (n=108)

	Aantal	Percentage
Extra schoolmaatschappelijk werk in de school	61	56%
Extra jeugdhulp in de school	58	54%
De M@ZL-aanpak bij ziekteverzuim	11	10%
Zorg en welzijn in de zomerschool	6	6%
Andere maatregelen	54	50%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

De helft van de gemeenten noemt hierbij andere maatregelen. Hierbij gaat het vaak om combinaties van de inzet van schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk, sociale vaardigheids- en weerbaarheidstrainingen en andere activiteiten. Verschillende gemeenten wijzen op het sport- en culturaanbod. Andere gemeenten noemen de verbetering van de samenwerking tussen onderwijs en dienstverlening.

Veel gemeenten die inzetten op bovenschoolse maatregelen doen dat door middel van activiteiten op het terrein van sport/cultuur/techniek (Tabel 5.4).

Tabel 5.4 Bovenschoolse maatregelen die nodig zijn om coronavertragingen bij kinderen in te halen. Meer dan één antwoord mogelijk (n=79)

	Aantal	Percentage
Activiteiten op het terrein van sport/cultuur/techniek	63	80%
Ouderbetrokkenheid	31	39%
Voorleeshulp thuis	19	24%
Zomerschool	15	19%
Huiswerkbegeleiding	12	15%
Bijles	6	8%
Samenwerking met universiteiten, hbo- en mbo-instellingen voor professionalisering van onderwijspersoneel	4	5%
Andere bovenschoolse maatregelen	41	52%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Opnieuw noemt de helft van de gemeenten hierbij andere maatregelen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om diverse taal- en leesbevorderingsactiviteiten (waaronder de inzet van de bibliotheek), de inzet van schoolmaatschappelijk werk en activiteiten rondom de voorschoolse educatie. Ook weerbaarheidstrainingen en sociale vaardigheid zijn terugkerende thema's binnen deze categorie.

Meer dan de helft van de gemeenten die inzetten op maatregelen gericht op het inhalen van coronavertragingen opgelopen in de voorschoolse periode doen dat door te zorgen voor extra begeleiding in de groep (Tabel 5.5).

Tabel 5.5 Maatregelen gericht op het inhalen van coronavertragingen opgelopen in de voorschoolse periode die de gemeente uitvoert. Meer dan één antwoord mogelijk (n=60)

	Aantal	Percentage
Extra begeleiding in de groep	34	57%
Extra inspanningen gericht op de toeleiding van kinderen.	21	35%
Inhalen van uren voorschoolse educatie	4	7%
Anders	34	57%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Ook in de voorschoolse periode treft de helft van de gemeenten andere maatregelen. Gemeenten zetten bijvoorbeeld in op ouderbetrokkenheid, taalverwerving, bewegen en motorische ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Doelgroepen

Nagenoeg alle gemeenten ontwikkelen plannen of hebben plannen ontwikkeld voor het primair onderwijs (Tabel 5.6). Daarnaast richten veel gemeenten hun plannen op voortgezet onderwijs en voorschoolse educatie. Het percentage gemeenten dat haar plannen richt op het (voortgezet) speciaal onderwijs is lager, maar dergelijke scholen zijn ook niet binnen alle gemeenten aanwezig. De percentages wijken nauwelijks af van de percentages bij de tweede meting.

Tabel 5.6 Sectoren waarop de plannen van de gemeenten in het kader van het NP Onderwijs zijn gericht. Meer dan één antwoord mogelijk (n=128)

	Aantal	Percentage
Voorschoolse educatie (kinderopvang)	90	70%
Basisonderwijs (inclusief speciaal basisonderwijs)	126	98%
Voortgezet onderwijs (inclusief praktijkonderwijs)	106	83%
Speciaal onderwijs (inclusief voortgezet speciaal onderwijs)	55	43%
Anders	9	7%

* Antwoordcategorie toegevoegd bij tweede meting
Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Gemiddeld kruisen gemeenten bij deze vraag drie sectoren aan. Onder anders noemen gemeenten bijvoorbeeld ouders en jeugd- en jongerenwerk. De percentages komen in grote lijnen overeen met die van de vorige meting.

De helft van de gemeenten heeft plannen gericht op specifieke doelgroepen (52%). Als specifieke doelgroepen zien deze gemeenten leerlingen met problemen rond welbevinden, leerlingen met leerachterstanden en leerlingen met psychische problematiek als specifieke doelgroepen (Tabel 5.7). De drie meest genoemde doelgroepen vormden ook in de vorige meting de Top 3.

Tabel 5.7 Specifieke doelgroepen waarop de plannen van de gemeenten zich richten.
Meer dan één antwoord mogelijk (n=66)

	Aantal	Percentage
Op leerlingen met problemen rond welbevinden	53	80%
Op alle leerlingen met leerachterstanden als gevolg van COVID-19	45	68%
Op leerlingen met psychische problematiek	42	64%
Op leerlingen uit gezinnen van lagere sociaaleconomische status	32	48%
Op thuiszitters en leerlingen die thuiszitters dreigen te worden bij de aanpak van het inlopen van leervertragingen	32	48%
Andere doelgroepen	8	12%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Gemiddeld kruisen gemeenten bij deze vraag ruim drie doelgroepen aan. Als andere doelgroepen noemen gemeenten bijvoorbeeld nieuwkomers en andere jongeren met een taalachterstand.

Twee derde van de gemeenten maakt zich zorgen over specifieke groepen leerlingen (66%). Dit geldt wat vaker voor de grote gemeenten en gemeenten met een hoge achterstandsscore. Gemeenten noemen met name leerlingen met een kwetsbare psychische gezondheid en leerlingen met een taalachterstand (Tabel 5.8). Ook in de vorige meting noemden de gemeenten vaak deze groepen als groepen waarover zij zich in het bijzonder zorgen maken.

Tabel 5.8 Specifieke groepen waarover de gemeenten zich zorgen maakt.
Meer dan één antwoord mogelijk (n=84)

	Aantal	Percentage
Leerlingen met een kwetsbare psychische gezondheid	65	77%
Leerlingen met een taalachterstand*	62	74%
Leerlingen met ouders met een laag opleidingsniveau en/of laag inkomen	42	50%
Leerlingen met een migratieachtergrond*	28	33%
Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte (bijvoorbeeld met een LWOO-beschikking)	21	25%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de minst presterende leerlingen behoorden	20	24%
Leerlingen met een kwetsbare lichamelijke gezondheid	14	17%
Leerlingen met ouders met een hoog opleidingsniveau en/of hoog inkomen	4	5%
Leerlingen die voor de coronapandemie tot de best presterende leerlingen behoorden	2	2%
Andere groepen waarover de gemeente zich zorgen maakt	19	23%

* Antwoordcategorieën waren bij tweede meting samengevoegd

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

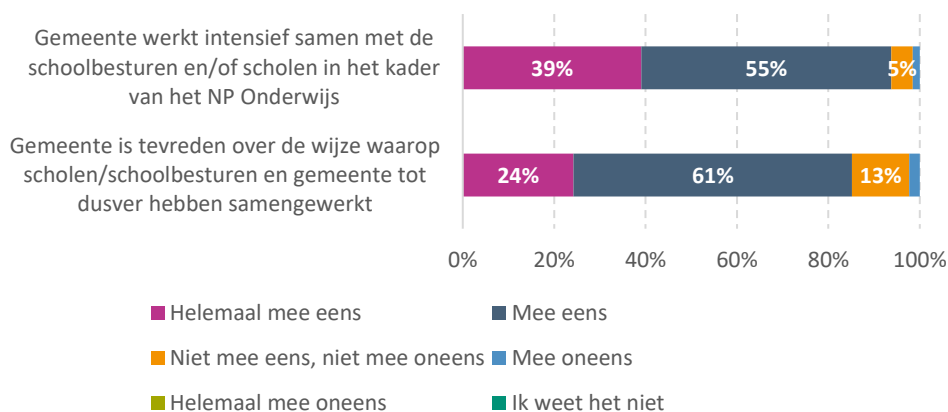
Gemiddeld noemen gemeenten bij deze vraag ruim drie groepen waarover zij zich zorgen maken. Onder andere groepen noemen gemeenten bijvoorbeeld kinderen die geen voorschool bezoeken en jongeren uit doelgroepen waarover ook voor corona al zorgen waren.

5.3 Samenwerking met onderwijs en ander partners

Ruim negentig procent van de gemeenten werkt samen met het onderwijs in de gemeente (Figuur 5.1). Het merendeel van de gemeenten (85%) is tevreden over hoe deze samenwerking tot dusver is verlopen. Slechts enkele gemeenten zijn daarover niet tevreden.

Figuur 5.1 Samenwerking met besturen en scholen (n=128)

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Gemeenten die niet tevreden zijn, menen dat er meer uit de samenwerking te halen is. Ze vinden het lastig om te komen tot een gezamenlijke aanpak met het onderwijs.

Bij de uitvoering van de interventies werken vrijwel alle gemeenten samen met andere partijen (96%). De meest genoemde partijen zijn kinder- en buitenschoolse opvang, jongerenwerk en andere maatschappelijke partners als sport, kunst en cultuur, scouting, et cetera (Tabel 5.9).

Tabel 5.9 Andere partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van de interventies. Meer dan één antwoord mogelijk (n=119)

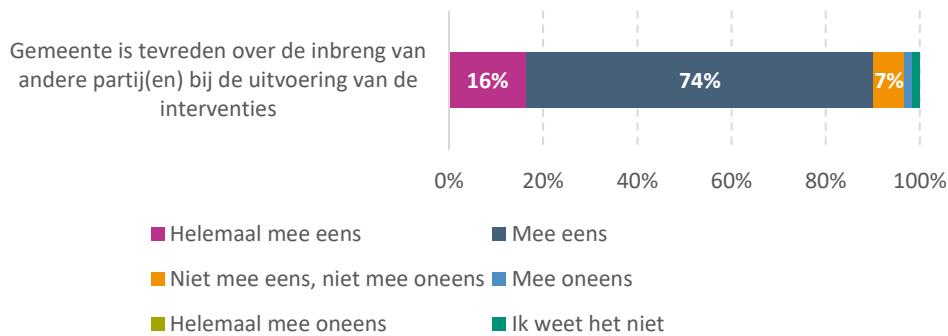
	Aantal	Percentage
Kinder- en buitenschoolse opvang	84	69%
Jongerenwerk	78	64%
Andere maatschappelijke partners (sport, kunst en cultuur, scouting, et cetera)	75	61%
Bibliotheken	70	57%
Jeugdgezondheidszorg	67	55%
Sociaal werk	55	45%
Een of meer externe partijen die we hebben ingehuurd om ons te ondersteunen	35	29%
Lerarenopleiding	3	2%
Andere partijen, namelijk	17	14%

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Als andere partijen noemen gemeenten bijvoorbeeld Centrum voor Jeugd en Gezin, welzijnswerk en GGD.

Over het algemeen zijn gemeenten tevreden over de inbreng van deze partijen (Figuur 5.2).

Figuur 5.2 Tevredenheid over de inbreng van de andere partijen bij de uitvoering van de interventies (n=128)

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

De twee gemeenten die niet tevreden zijn wijzen op personeelstekorten bij de uitvoerders waardoor de inbreng niet op gang komt en afspraken niet worden nageleefd.

5.4 Besteding van de middelen en aanpassing van de plannen

Gemiddeld verwachten gemeenten in 2023 ruim de helft van het budget voor NP Onderwijs te besteden (Tabel 5.10).

Tabel 5.10 Percentage van de NP Onderwijs-middelen dat de gemeenten verwachten te besteden in 2022²⁶

N	Minimum	Maximum	Gemiddelde %	Standaard deviatie
128	1	100	52,8%	25,3

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Een op de vijf gemeenten is van plan om de maatregelen die de gemeente uitvoert of wil uitvoeren de komende periode aan te passen. De meest genoemde reden om de maatregelen aan te passen is dat de gemeente nieuwe inzichten heeft opgedaan (Tabel 5.11)

Tabel 5.11 Redenen om de maatregelen aan te passen. Meer dan één antwoord mogelijk (n=27)

Reden	Aantal
We hebben nieuwe inzichten opgedaan over de behoeftes in onze gemeente	15
Het proces verloopt anders dan verwacht	8
Er zijn problemen in de uitvoering met de huidige interventies	8
Scholen en andere stakeholders hebben andere wensen	8
We hebben onvoldoende ambtelijke capaciteit	1
Andere reden	8

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Als andere redenen om de maatregelen aan te passen noemen gemeenten tussentijdse evaluaties en verzoeken daarom van andere partijen.

De meest genoemde aanpassing is dat gemeenten meer willen doen om het welbevinden van de leerlingen te bevorderen (Tabel 5.12).

²⁶ We zien geen significante verschillen bij de achtergrondkenmerken gemeentegrootte en achterstandscore.

Tabel 5.12 Aanpassingen die de gemeenten verwachten te doen.
Meer dan één antwoord mogelijk (n=27)

	Aantal
We willen meer doen om het welbevinden van leerlingen te bevorderen	14
We willen lokale (en regionale) samenwerking meer bevorderen	6
We willen meer doen om leervertragingen bij leerlingen in te lopen	5
We willen meer doen om (ontwikkeling van) executieve functies van leerlingen te bevorderen	5
We willen meer doen om thuiszitten tegen te gaan	3
Andere aanpassing	11

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Andere aanpassingen die gemeenten verwachten te doen zijn bijvoorbeeld meer vraaggerichte inzet, een langere inzet van de activiteiten en inzet op specifieke doelgroepen zoals bijvoorbeeld speciaal onderwijs en thuiszitters.

5.5 Belemmeringen, tevredenheid en resultaten

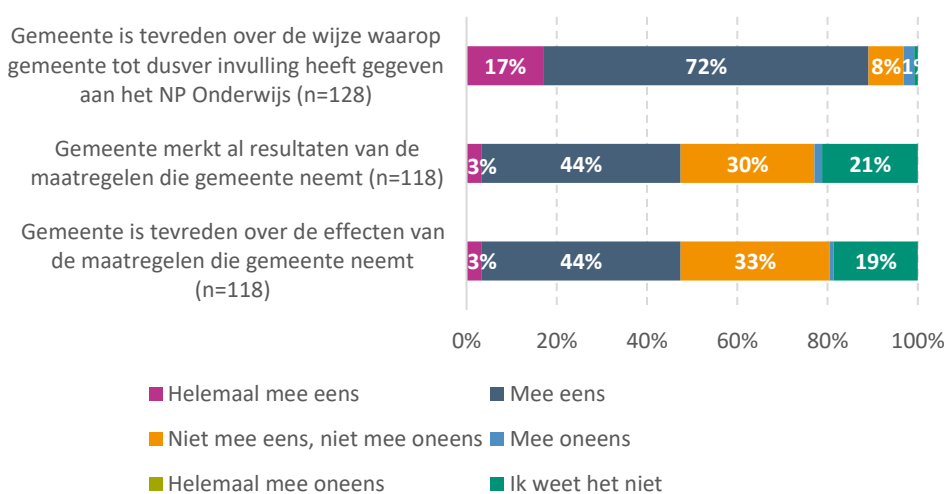
Belemmeringen

Ruim een derde van de gemeenten die al gestart zijn met de uitvoering van de plannen ervaart belemmeringen (36%). De belangrijkste belemmeringen zijn de personeelstekorten in onderwijs en zorg, de uitvoering en afstemming met onderwijs en andere partners kosten meer tijd dan verwacht en onvoldoende personeel bij de gemeente zelf. Door de belemmeringen loopt de uitvoering van de plannen vertraging op of worden delen van de plannen niet uitgevoerd.

Tevredenheid en effecten

90 procent van de gemeenten is tevreden over de wijze waarop gemeente tot dusver invulling heeft gegeven aan het NP Onderwijs (Figuur 5.3). Ongeveer de helft van de gemeenten merkt ook al resultaten van de maatregelen die de gemeenten neemt. Een even groot deel van de gemeenten is ook tevreden over de resultaten van de maatregelen. Een kanttekening hierbij is dat ongeveer een vijfde van de gemeenten bij deze laatste twee stellingen het antwoord 'Ik weet het niet' heeft aangekruist.

Figuur 5.3 Tevredenheid en effecten van de maatregelen (n=117)

Bron: vragenlijst gemeenten, meting februari-maart 2023

Als voorbeelden van effecten noemen gemeenten:

- De inzet van jongerenwerk, jeugdconsulenten of schoolmaatschappelijk werk in de school. Als gevolg hiervan zijn leerlingen met sociaal-emotionele problemen eerder in beeld en kan er vroeger ondersteuning worden aangeboden aan leerlingen die dat nodig hebben. De inzet is laagdrempelig en scholen worden erdoor ontlast.

- Extra sport-, cultuur- en natuuractiviteiten bevallen vaak goed en hebben een positief effect op de leerlingen.
- Scholen maken gebruik van extra aanbod, bijvoorbeeld op het terrein van lezen en taal (VoorleesExpress, LOGO 3000).

Gemeenten stellen de effecten vast door kwalitatieve evaluaties, in gesprekken met betrokkenen (schoolleiders, docenten, jongerenwerkers, ouders en leerlingen) en op grond van deelnemersaantallen. Kwantitatieve evaluaties moeten in de meeste gemeenten nog worden uitgevoerd.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Bijlage 1

Responsverantwoording

B

B1 Responsverantwoording

Schoolleiders

Tabel B1.1 Verdeling respons vragenlijst NP-onderwijs vierde meting naar sector en achterstandsscore (alleen basisonderwijs en voortgezet onderwijs)

	BAO		VO	
	Respons	Populatie	Respons	Populatie
Kwintiel 1	20%	20%	18%	20%
Kwintiel 2	20%	20%	21%	20%
Kwintiel 3	20%	20%	20%	20%
Kwintiel 4	20%	20%	20%	20%
Kwintiel 5	20%	20%	21%	20%
<i>N</i>	2.842	6.059	853	1.416

Tabel B1.2 Verdeling respons vragenlijst NP-onderwijs vierde meting naar sector stedelijkheid (alle scholen)

	PO		VO		(V)SO	
	Respons	Populatie	Respons	Populatie	Respons	Populatie
Niet stedelijk	10%	11%	5%	5%	2%	2%
Matig stedelijk	17%	17%	15%	16%	12%	13%
Weinig stedelijk	28%	27%	19%	17%	16%	17%
Sterk stedelijk	26%	26%	33%	33%	38%	36%
Zeer sterk stedelijk	19%	19%	27%	29%	32%	32%
<i>N</i>	3.009	6.430	883	1.495	306	586

Tabel B1.3 Verdeling respons vragenlijst NP-onderwijs vierde meting naar sector en landsdeel (alle scholen)

	PO		VO		(V)SO	
	Respons	Populatie	Respons	Populatie	Respons	Populatie
Noord-Nederland	14%	14%	14%	13%	8%	11%
Oost-Nederland	25%	25%	21%	23%	25%	24%
West-Nederland	42%	42%	45%	47%	47%	45%
Zuid-Nederland	19%	19%	20%	17%	20%	20%
<i>N</i>	3.009	6.430	883	1.495	306	586

Gemeenten

Onder de responderende gemeenten zijn twee gemeenten van de G4 en 19 van de G40. Gemiddeld ontvangen de 131 responderende gemeenten 920.000 euro. Dat is ruim 20.000 euro meer dan wat de 342 gemeenten gemiddeld ontvangen. De 131 responderende gemeenten besteden met elkaar zo'n 39 procent van de bedrag dat vanuit het programma wordt verdeeld onder de gemeenten. Van de 131 gemeenten die aan de derde meting hebben meegewerkt, hebben er 65 gemeenten voor de derde keer meegedaan. Veertig gemeenten hebben nu voor de tweede keer een vragenlijst ingevuld, 26 gemeenten deden dat bij deze derde meting voor het eerst.

Tabel B1.4 Respons gemeenten

	Respons	Populatie*	% respons
Gemeenten	131	342	38%

* Aantal per 1 januari 2023

Tabel B1.5 Responsverantwoording gemeenten

Aantal inwoners	respons	% in respons	populatie	% in populatie
tot en met 25.000	42	32%	118	35%
25.001 tot en met 50.000	54	41%	135	39%
50.001 of hoger	35	27%	89	26%
<i>Totaal</i>	<i>131</i>	<i>100%</i>	<i>342</i>	<i>100%</i>
Achterstandsscore*	respons	% in respons	populatie	% in populatie
tot en met 500	39	31%	91	28%
501 tot en met 1.500	38	30%	118	36%
1.501 of hoger	49	39%	120	36%
<i>Totaal</i>	<i>126</i>	<i>100%</i>	<i>329</i>	<i>100%</i>
Regio	respons	% in respons	populatie	% in populatie
Noord	14	11%	40	12%
Oost	32	24%	82	24%
West	47	36%	120	35%
Zuid	38	29%	100	29%
<i>Totaal</i>	<i>131</i>	<i>100%</i>	<i>342</i>	<i>100%</i>

* Van aantal gemeenten weten we de actuele achterstandsscore niet, bijvoorbeeld omdat de gemeente onlangs gefuseerd is.

De respons wijkt op geen van deze kenmerken significant af van de gehele populatie.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

RegioPlan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl